

tribuna

številka 4 · letnik xxvii · 5 din

Jedro velikoburžoazne kakor tudi malomeščanske rešitve "stanovanjskega vprašanja" je v tem, da bodi delavec lastnik svojega stanovanja.

Friedrich Engels

Potem ko so teksti zanjo več kot leto dni samevali v tiskarni, je končno našla pot med bralce druga in zadnja lanska številka *Problemov—Razprav* (številka 163—168 jul.—dec. 1976, letnik XIV). Cena številke je 30 din, obsega pa 308 strani. "Šesternost" torej zares prinaša večino lanske produkcije *Razprav*. Oglejmo si kaj je v snopiču zajeto.

Osrednji tematski sklop številke predstavlja *Kritična teorija družbe*. Ta prinaša tri prevode in tri avtorske članke. Najprej je tu prevod zadnjih dveh izmed treh poglavij (o avtoriteti in o družini) iz dela *Maxa Horkheimerja Avtoriteta in družina* (tekst je izšel leta 1936 kot "občel del" v zborniku "Študije o avtoriteti in družini", bil ponatisnjen 1968. v "Kritische Theorie I" in je v celoti preveden v srbohrvaščino v knjigi "Tradicionalna i kritična teorija", BIGZ, Beograd 1976). Sledi mu prevod *Adornovega* članka *K razmerju med psihologijo in sociologijo* (prvič objavljen v "Sociologia I" 1955. leta). Tretji prevod prinaša dva teksta iz knjige *Konstitucija in razredni boj* ("Konstitution und Klassenkampf", Verlag Neue Kritik, Frankfurt 1971) umrlega, pri nas doslej skoraj neznanega teoretika in organizatorja nemškega študentskega gibanja iz šestdesetih let, *Hansa-Jürgena Kraha*. Avtorska besedila so prispevali *Rado Riha* (O praktičnosti teorije *Karla Korsch*), *Darko Štrajn* (O nekaterih dilemah v zvezi z *Lukacsem* in *Korschem* ter z nastankom izhodišč kritične teorije) in *Slavoj Žižek* (O dojetju psihoanalitične teorije in prakse v knjigi *Jürgena Habermasa* "Spoznanje in interes").

Če opredelimo "kritično teorijo družbe" kot tisti del marksistične tradicije, ki se je oblikoval v teoretskem spopadu s predpostavkami zloma proletarske revolucije v zahodni in srednji Evropi dvajsetih let (*Korsch*, *Lukacs*) in nastanka fašizma ("frankfurtska šola"), ter skušal kritično doumeti povojni "upravljeni svet", se je v Jugoslaviji šele zadnjih nekaj let razvilo zanimanje za celoto kritične teorije, njene praktične in teoretične predpostavke in dometa. Šele to omogoča odstranitev enostranosti, kakršne so bile bodisi zvajanje *Lukacsa* na frankfurtsko šolo bodisi zamolčavanje medsebojne zveze obeh, nepoznavanje npr. *Korsch*a ali *Adorna* in pa razvritost *Marcuseja*, ki je enim veljal za luč, drugim za fantoma. Izbor v *Razpravah* je za odstranjevanje takih enostranosti nedvomno koristen.

Prva dva prevoda predstavljata miselni napor, izvirajoč iz soočenja s fašizmom kot padcem civilizacije v barbarstvo in od tod izvedenega spoznanja, da se "ne le v duhu, predstavah, temeljnih pojmi in sodbah, temveč tudi v notranjosti posameznika, v njegovih nagnjenostih in željah zrcali razredni red, v katerem poteka njihova zunanja usoda" (*Horkheimer*, podčrtal J. V.), saj bi drugače možnost fašizacije ljudi ostala nerazjasnjena. Tako odkriva *Horkheimer* v obstoječi obliki družine osnovno celico avtoritarne družbe, ki s samo vzgojo onemogoča vzgajanemu, da bi lahko postal kritičen do lastne družbene omejenosti. *Adornov* dvajset let kasnejši (?) tekst kritizira obstoječe sociološke in psihološke koncepcije, ki niso sposobne — tudi zavoljo lastne pokornosti obstoječemu — razumeti "notranjosti posameznikov" v nujni zvezi z razrednim redom, ki mu (ti posamezniki) pripadajo niti niso sposobne navezati na Freudovo psihoanalizo, ki prav raziskuje "nagnjenosti in želje ljudi", temveč jo bodisi zavračajo, bodisi pohabijo z revizijo. *Kraha*lov tekst je naposled odgovor na zadržanost teoretikov kritične teorije do prebujajočega se študentskega gibanja (ta zadržanost se globlje od *Horkheimerjeve* nevere v možnost revolucionarnega prevrata do *Habermasove* obtožbe študentov za "leve fašiste" in njegovega padca v liberalizem). Naloga, ki jo zastavlja *Kraha*, je *rekonstrukcija* "revolucionarne teorije kot nauka, katerega izjave zapopadejo družbo s stališča radikalne spremenljivosti", ki zahteva vključitev teorije v neposredni politični boj, razmislek prenosa teorije v razredno zavest proletariata in obuditev v kritični teoriji zapostavljene kritike politične ekonomije.

Izvirni prispevki seveda že upoštevajo zlom same kritične teorije in se osredotočijo na vprašanja, zakaj in v čem je bila teorija "prekratka". Zato se "izogonejo" frankfurtovcem in se *Riha* in *Štrajn* ubadata s *Korschem* in *Lukacsem* kot pripravljalcema kritične teorije v njeni osrednji podobi, *Žižek* pa s *Habermasom*, kjer se teorija pravzaprav izteče v razsvetljenstvo, katerega nezadostnost sta razkrila *Horkheimer* in *Adorno* že v "Dialektiki razsvetljenstva" med vojno. Temeljno pomankljivost *Habermasa* in skupaj z njim kritične teorije v celoti vidi v njegovem dojetju psihoanalize kot enostavne vzporednice kritiki politične ekonomije na področju "produkcije ljudi", namesto da bi jo v povezavi z *Lacanom* dojel kot teorijo označevalne prakse, da torej spregleda nivo označevalca in zvaaja produkcijo ljudi na shemo, po kateri poteka delovni proces, "produkcija stvari" pri *Marxu* in *Engelsu*.

V rubriki prispevkov h *konceptualizaciji zgodovine umetnosti in literature* sta objavljena teksta *Guba podobe* (sicer odlomek iz *Rotarjevega* prispevka h "Kritični analizi mesta in pomena semiotike", izdala FSPN julija 1975) in *Subjekt pred sliko* (drugo nadaljevanje iz *Močnikove* študije o romanu *Henryja Jamesa* "Ambasadorji").

Dušan Bučar v *Prilogi k vprašanju politične ekonomije* razpravlja o statusu *Marxove* "ekonomske misli" in obračunava z ekonomisti, ki skušajo znanstveno kritiko politične ekonomije zvesti na zgolj ekonomijo, pri tem pa — to se dogaja pogosto tudi kot "marksizem" — vulgarizirajo odločujočo vlogo materialne baze v družbenem življenju, pozablajoč, da je ta odločilna vloga vedno posredovana po strukturi načina proizvodnje.

Elementi za branje Ivana Cankarja prinašajo uvodnik, ki se zavzema za branje *Cankarja* z očmi materialistične teorije označevalne prakse za razliko od sedanjih kvazimarksističnih, sociologističnih interpretacij. Šibkost uvodnika je, da tako branje ni prakticirano; *Tine Hribar* (*Strašnejše od strahu*) in *Teraz Kermauner* (*Kajnovno znamenje*) se mu približujeta kvečjemu tu in tam.

Borut Pihler piše o *Hermenevtičnem izkustvu in izkustvu zgodovinske prakse*, sledijo pa še trije prevodi. *Louis Althusser* v predgovoru h knjigi *Dominique Lecourt* o stalinskem kultu biologa *Lisenka* in njegovih družbenih koreninah opozarja, da komunistične partije popravijo svoje zmote šele, ko samokritično analizirajo njihove vzroke, ne pa le enostavno "priznajo zmoto", sicer pa ostane pri starem — *Althusser* s tem ne meri toliko na nezanesljivo odpoved sovjetske partije stalinizmu kot na premalo ozavedeni preobrat francoske KP od rusofilije k evrokomunizmu. Tu sta še *Michela Torta* drugi del spisa *Ob freudovskem pojmu "zastopstva"* in *Mao Ce-Tungovo pismo ženi* iz leta 1966, ki predvideva drugo kulturno revolucijo nekako za čas 1973 in 1974.

Nenad Miščević kritizira knjigo *Julije Kristeve Semelotike*, *Tine Hribar* *Lacanova Encore*, *Slavoj Žižek* pa *Platonov dialog Kratil* in lastno knjigo *Znak (označitelj) pismo*. Najzanimivejša je vsekakor *Žižkova* samokritika, saj razkriva šibke točke, katerih obdelava je bila v knjigi sumljiva, nedolsedna (tako protislovna hkratna naslonitev na *Althusserja* in *Lacana* v razvitju pojma naddoločenosti, nasprotje med naslonitvijo na *Lucana* v osrednjem in na teorijo pisanja v sklepnem delu knjige itn.). Morebitna kritika *Žižka* — moik o njegovih knjigi med filozofi marksisti je toliko zanimivejši, ker jih knjiga odkrito izliva — si tako ne more privoščiti, da bi ga z zavrnitvijo te knjige utišala, ampak je pred njo težji posel, domisliti nedoslednost *Žižkovega* zasledovanja lastnih belin.

Naposled prinašajo nove *Razprave* poročilo o delu semiotične sekcije pri Sociološkem društvu Slovenije in o kongresu psihoanalitikov v Milanu decembra predlani, in načrt svojega prihodnjega dela. Predvsem bo uredništvo skušalo izdajati tanjše zveščiče in to z manjšo zamudo kot doslej. V pripravi sta številki o zgodovinskem materializmu in novih vidikih razlage pojava fašizma. V *Analektih III* in *IV* podo izšli najpomembnejši teksti iz preteklih let, kot izredni številki pa bosta izšli dve *Freudovi* analizi in izbor tekstov iz sodobnih naprednih interpretacij psihoanalize (avtorji *Laplanche*, *Leclaire*, *Safouan*, *Lacan*, *Lorenzer*, *Dahmer*).

Kljub enoletni zamudi za *Razprave* ne moremo reči, da niso aktualne, marveč za mnoge prihajajo še prezgodaj. Za nadaljnjo usodo *Problemov* (ne le *Razprav*) je bistvenega pomena, na kak način bodo posegali v razredni boj na področju slovenske kulture. "Uvožena" teorija ostane kvečjemu kuriozitet, eksotična zanimivost, kolikor se ne konkretizira in aktualizira z neposrednim poseganjem v "kulturni boj", ne glede na to, da je v kulturi vladajoča (idealistična) ideologija "pod nivojem teorije".

Jože Vogrinc

V letošnjem študijskem letu bo *TRIBUNA* v pretežni meri nadaljevala s prakso, ki smo jo izvajali v preteklem letu. To pomeni, da bo kulturo v *TRIBUNI* sestavljala:

- 1.) literatura (in strip);
- 2.) kritika (gledališka, filmska, glasbena, literarna in kulture sploh);
- 3.) teorija (umetnostna teorija, teorija kulture v najširšem pomenu);

To pomeni:

- 1.) **Vabljeni so pisci**, ne glede na usmeritev in starost. Prostor *TRIBUNE* je odprt vsem literatom, s poudarkom na novejših oblikah;
- 2.) angažirali smo stalne sodelavce, kar pa ne izključuje ostalih, temveč jih celo zahteva;
- 3.) nadaljevali bomo z objavljanjem domačih in tujih teoretskih del, ob čemer vabimo pisce, prevajalce in poznavalce, da nam pomagajo.

SESTANKI SODELAVCEV SO VSAKO SREDO OB 10. URI DOPOLDNE.

ALEŠ ERJAVEC

ZA DAN SOLIDARNOSTI Z LJUDSTVOM LATINSKE AMERIKE JE UREDNIŠTVO TRIBUNE IZDALO PLAKAT (POSTER), KI MERI 100 x 70 CM!

POSTER DOBITE LAHKO V KNJIGARNI MLADINSKE KNJIGE NA TITOVU, V LABIRINTU IN NA UREDNIŠTVU TRIBUNE. POSTER BODO PRODAJALI PO FAKULTETAH, ŠOLAH IN PO DOMOVIH TUDI NAŠI KOLPORTERJI. ZAGOTOVITE SI GA PREDNO POIDE. CENA POSTERJA JE 20 DIN.

NA UREDNIŠTVU JE ŠE NEKAJ POSTERJEV MILESA DAVISA. PO CENI 5 DIN GA DOBITE NA UREDNIŠTVU TRIBUNE! MEDTEM KO JE POSTER KARLA MARXA ŽE POŠEL IN SI GA NA UREDNIŠTVU LAHKO SAMO OGLEDATE!

Tribuna 10. 10. 1977

ANKETA S SEJMA ELEKTRONSKE OPREME — GR 1977.

Sedem predstavnikov iz slučajno izbranih podjetij, je odgovorilo na naslednja vprašanja:

1. Ali je podjetje, ki ga predstavljate neposredni proizvajalec razstavljenih izdelkov?
2. Ali predstavljate katero drugo, oziroma zastopate tujo firmo?
3. So vaši proizvodi namenjeni široki potrošnji, ali le posebnim specializiranim uporabnikom?
4. Kako ocenjujete svoj uspeh na tem sejmu?
5. Koliko materialnih sredstev ste porabili za pripravo na letošnji sejem?
6. Koliko sredstev ste porabili za reprezentanco?

Od sedmih anketiranih so štiri predstavljali tuja podjetja, ostali trije so bili domači proizvajalci in sicer Digitron, El-Niš, RIZ. Na vprašanje, komu so namenjeni proizvodi, jih je pet odgovorilo, da je njihovo blago namenjeno široki potrošnji, poleg tega pa da izdelujejo nekatere izdelke za specializirane kupce, kakor so npr. vojska, policija in nekatere druge specializirane organizacije. Le eno podjetje je izdelovalo blago le za specializirane kupce.

Pet predstavnikov je svojo udeležbo na sejmu ocenilo kot zadovoljivo, uspešno. Samo eden ni mogel dati ocene, ker pričakuje rezultate sejma kasneje.

Prihajamo na zanimivejša vprašanja. Na vprašanje, koliko sredstev je bilo vloženo v pripravo na sejem, so odgovorili le štiri anketiranci. Odgovori so pokazali, da se cena za pripravo giblje približno od 12000.- do 250000.- dinarjev. Dva predstavnika NISTA ZNALA ODGOVORITI. No, moje mnenje in vtis sta bila, da NISTA HOTELA ODGOVORITI, ker je zelo dobro znano, da vsako podjetje, ki želi nastopiti na sejmu, že vnaprej ve, kakšne so cene za m², kakšni so ostali stroški razstave, končno o tem vsako podjetje podpisuje sporazum, v katerem so navedeni vsi pogoji. No vseeno sem dobil ob navedenem odgovoru le ljubezniv nasmešek in (niti ne tako slabo odigrano za neko provincialno gledališče) iskreno opravičilo, skoraj "kesanje" zaradi tega, ker mi ne morejo odgovoriti.

Na najbolj "žgačljivo vprašanje" — koliko sredstev ste porabili za reprezentanco — tj. za prospekte, značke, reklamo, poslovna kosila, cocktalle, pogostitev slučajnih in pričakovanih poslovnih partnerjev — so odgovorili samo trije. Stroški teh treh anketiranih so se gibali od 1000.- do "približno" 15000.- dinarjev. Ostali so odgovorili, "da za sedaj še ne vedo". Odgovor sta spremljala nedolžen nasmešek in zmigovanje z rameni.

Le nekaj podatkov: Poyšod kamor sem prišel so me ljubeznivo posadili na stol, poleg tega pa sem obvezno slišal še: "Kaj želite popiti," ali pa "Pridite kasneje, pa se bova pogovorila ob kavici!"

Dobro, dobro boste dejali. Kavica kot kavica, ampak sprašujem se kaj je s tistimi sendviči, obloženimi kruhki, kaj predstavlja tista gomila praznih steklenic gina, ballantinesa, konjaka, vinjaka itd., kaj tista kosila, pa cocktalli. To so prekleto drage stvari.* Kdaj jih plača? Gotovo ne tisti, ki jih pijejo ali ponujajo!

Pripomba: Opazili ste, da je bilo anketiranih sedem podjetij, odgovarjalo pa jih je le šest. Zastopnik LOEWE, našega podjetja Kras-Sežana, oziroma njegov predstavnik, je zavrnil kakršnokoli vprašanje in ni hotel dati nobenih izjav.

Svetomir Jurčan

* V pogovoru s predstavnikom neke firme je padla tudi ta pripomba: "Poglejte, vsak viski stane 25 tisočakov, mi pa jih popijemo na dan pet, no in sedaj izračunajte..."

POGOVOR:

TOV. MAJER BORIS, TOV. BOŽIDAR DEBENJAK IN TOV. SONJA LOKAR

Vedno znova zadevamo ob vprašanje krize marksizma. Kot marksisti se temu vprašanju niti ne moremo, niti ne smemo izmakniti, temveč ga moramo kritično osvetliti. Menimo, da postavljanje tega vprašanja v veliki meri omogoča delovanje tistih marksistov, ki zastopajo stališče, da je Marxovo teoretično delo zgotovljen sistem — torej nek dokončni sistem — ki ne prenese nobene kritike, ki kot tak vsebuje odgovore na vsa nekdanja, sedanja in bodoča vprašanja. V nasprotju s takim gledanjem pa vemo, da je Marx utegnil kritično analizirati le manjši del vprašanj, ki si jih je zastavil. Če se oziramo na njegov program, ki ga najdemo npr. v predgovoru prispevka kritike "Politične ekonomije", še bolj dodelanega pa v Grundizih ali v pismu, ki ga bo Tribuna tudi objavila, iz 18. aprila 1852. Vidimo, da je obdelal le kapital, da pa so ostala fragmentarno obdelana vprašanja zemljiške lastnine, mezdnege dela, države, zunanje trgovine ter svetovnega trga. Zelo očitno se je aktualiziral ta Marxov program prav sedaj v sodobnem svetu, v fenomenu tako imenovanega tretjega sveta, v vprašanju vloge države, predvsem v vprašanju vloge države v socializmu, torej problematike diktature proletariata, čemur je bil tudi posvečen seminar in pogovori v Cevcatu in pa vlogi neproduktivnih razredov. In končno, če vprašamo z Brechtom, bi lahko navedli še nekatera vprašanja, ki se nam zdijo popolnoma nerešena. V kolikšni meri je odpiranje novih vprašanj v marksizmu utemeljeno znotraj sprememb odnosov sil v mednarodnem delavskem gibanju, to je v sedanjih spremembah, ki se konkretno nanašajo na vlogo študentskega gibanja koncem šestdesetih let, na vlogo skrajne levice in njene kritike — lahko konkretno v Italiji — relativno neodvisnost komunističnih partij v Zahodni Evropi od centra, od socializma kot sistema, ki je organiziran v vzhodnih deželah, od vplivov obujanja fašizma v svetu?

MAJER:

Postavlja se mi vprašanje, ali res lahko govorimo o krizi marksizma v dobi, ko postaja socializem svetovni proces, ko je prav marksizem odprl človeštvu nove zgodovinske možnosti in alternative za dokončno osvoboditev človeka in njegovega dela, ko se človeštvo v najrazličnejših oblikah, na najrazličnejših delih zemeljske obale in po najrazličnejših poteh približuje socializmu. Če pojmuje marksizem kot teorijo in prakso revolucionarnega spreminjanja sveta, kot teorijo in prakso odpiranja nove velike zgodovinske možnosti človeka za njegovo resnično socialno, politično in človeško emancipacijo, potem bi zelo težko govorili, da je marksizem v krizi. Ko govorimo o marksizmu moramo imeti pred očmi, da je marksizem dobil danes svetovno razsežnost, da je prav marksizem tisti, ki je že sredi 19. stoletja pokazal nove zgodovinske izhode, ki se danes v svetovnem merilu uresničujejo. Seveda pa se uresničujejo na različne načine, ker so izhodišča silno različna, ker so zgodovinske okoliščine, v katerih se uveljavlja socializem kot svetovni proces, zelo, zelo različne. Če danes ne moremo govoriti o enem samem enotnem marksizmu, ne vidim v tem izraza krize marksizma, ampak prej njegovo življenjsko moč. Če bi marksizem bil danes povsem enotna teorija, ne bi bil sposoben vsrkavati vase tako različnih zgodovinskih okoliščin, ne bi bil sposoben v tako različnih zgodovinskih okoliščinah pokazati poti za realno, stvarno, zgodovinsko osvobodanje človeka, ampak bi se spremenil v dogmatsko teorijo, ki ne bi bila sposobna odgovarjati na vprašanja današnjega časa. Menim, da je treba v marksizmu ločiti tisto, kar je v njem skupno in tisto, kar je danes v njem različno. Skupno, "eno" v marksizmu je tisto, po čemer se marksizem razlikuje od raznih reformističnih gibanj, različno, "mnogo" v marksizmu pa so različne zgodovinske poti v uresničevanju tega osnovnega izhodišča, te osnovne vizije, ki jo je človeštvu odprl marksizem. Seveda se ob tem pojavljajo tudi povsem nova vprašanja, ki se v Marksovem času niso še mogla zastavljati, ki so bila izven Marksovega miselnega horizonta. Marx je predpostavljal, da bo prišlo do socialistične revolucije že sredi, ali pa najkasneje konec 19. stoletja in da bo nastopila v srcu kapitalističnega sveta. Razvoj je šel drugače. Zgodovinski razvoj je pokazal, da so se revolucije začele prav na obrobju kapitalizma, ne pa v osrčju kapitalističnega sveta. Gotovo bi zmaga socializma v srcu kapitalizma silovito pospešila socialistične procese v vsem svetu. Danes vidimo — in s to situacijo moramo računati — da je socializem zmagal in zmaguje zaenkrat na obrobju zaostalih dežel, kar pa ne pomeni, da nimamo danes izredno močnih socialističnih procesov tudi v kapitalističnih metropolah. O tem vprašanju so tekli pogovori lani v Cevcatu, na mednarodni tribuni in letos znova. Nekateri teoretični, socialisti, komunisti, ki prihajajo iz teh dežel, očitajo kapitalističnemu svetu, pa tudi komunističnim partijam v kapitalističnih metropolah in v določeni meri tudi nam, da ne razumemo prav množičnosti in problematike socialističnih gibanj v tretjem svetu, da delavski razred v kapitalističnih deželah uživa privilegije kapitalističnega sveta, da pravzaprav participira na delu presežne vrednosti, ki jo je kapitalizem izvlekel iz kolonialnih dežel, da zaradi tega postaja nerevolucionaren in da so center revolucije danes nekdanje kolonialne dežele, dežele tretjega sveta, da so to množice v arabskem svetu, v Afriki, na Kitajskem itd. Vendar se mi zdi, da podcenjujejo, kaj bi pomenila zmaga socializma v srcu kapitalističnih dežel tudi za pospešitev socialističnega razvoja v nerazvitih deželah.

Ponovno postavljamo vprašanje odpiranja novih vprašanj oziroma, v koliko je to odpiranje utemeljeno s spremembami odnosov sil v mednarodnem delavskem gibanju? Predvsem smo navedli vlogo študentskega gibanja, vlogo skrajne levice, relativno neodvisnost zahodnih komunističnih partij in obujanje fašizma?

DEBENJAK:

Najprej bi poskusil odgovoriti na vprašanje s tem, da ga kritiziram. Stvar je v tem, da je osnovna pomanjkljivost prenekaterega razpravljanja o marksizmu ta, da se postavlja vprašanje kvantitativne nezadostnosti marksizma in kvantitativnega pomanjkanja odgovorov. Češ, v marksizmu bi bilo potrebno dati, poleg že rešenih vprašanj, še odgovor na nerešena vprašanja, poleg tega kar že vemo, "še" pojasniti tretji svet, državo, neproduktivne razrede, skrajno levico, študentsko gibanje, evrokomunizem in novi fašizem. Ne gre za to, da je treba "še to" pojasniti ampak, da je treba pojasniti celoto, skratka treba je tisto, kar je Marx naredil za svoj čas, narediti za naš čas, izhajajoč iz Marxove metode. Marx in Engels sta se tako preklemansko trudila razumeti svoj čas, razumeti vsa gibanja tega časa, jih zajeti v celoto in je zanj bil osnovni kriterij tudi kriterij odnosa do gibanj v Indiji, do dogajanj v Indiji, do dogajanja v centralni Aziji, do ljubeznivosti generala Kaufmanna v ruskem osvajanju centralne Azije ipd., vse to je bilo v enem temeljnem konceptu in v kontekstu tiste njune revolucionarne teorije, ki je govorila tudi o kapitalizmu v Angliji v tem središču, v tem "demiurgu meščanskega kozmosa". V Angliji je kapitalistični svet imel za tisti trenutek svojo doseženo resnico, se pravi najbolj razvito formo, ampak vse prej našeto dogajanje je spadalo v ta isti kontekst in tudi celotna revolucionarna strategija je slonela na celovitem videnju vsega tega. Tako tudi danes ni naša naloga, da bi dodajali k rešenemu vprašanju še nekaj drugega, temveč gre za to, da to celoto zajemamo izhajajoč iz Marxove metode oz. iz treh esencialnih točk Marxove misli, katerih ena je dialektično mišljenje, druga je historično dialektični aspekt spreminjanja realnosti in tretje vprašanje subjekta, ki to realnost spreminja, edinega dejanskega historičnega subjekta revolucionarne spremembe, proletariata. In to so tiste tri točke, po katerih lahko tudi dejansko merimo kaj je marksistično in kaj ni marksistično. Za analizo našega trenutka pa lahko v tej bežni debati kajpak samo navržemo nekaj vprašanj in nekatere aspekte. Pa tudi sicer se marksistična analiza pretežno razvija prav v podobi "aspektov", pri čemer je v vsakem aspektu nujno vsebovana celota — med drugim tudi kot metoda. Tudi sam Marx, v tem se z vprašanjem strinjam, ni izpeljal do konca niti svojega šestdelnega programa kritike politične ekonomije; toda v vsakem od delov, ki ga je napisal, je vendarle navzoča celota, vsak je podan kot aspekt celote. Če preidem na vprašanja, ki jih naštevate: naj se lotim kateregakoli od njih, vedno bomo morali v odgovoru začeti s tem, kaj je temeljna realnost zadnjega dobrega desetletja (1966—77) — in videli bomo, da je to totalna kriza kapitalizma. Mi to krizo bolj opazujemo, ker jo gledamo iz dežele, ki je izvedla svojo revolucijo in jo zato kriza zadeva predvsem kot ekonomska kriza, ki je zajela svetovni trg. V permanentni krizi pa je prav najrazvitejši svet, in ta kriza traja že celih deset let, ne ponehava, temveč je vsak dan ostrejša. Ni ga zelišča, ki bi zrastle proti tej krizi. Dejstvo nastanka in obstoja te krize je izziv in temeljni izziv marksističnih teorij. V sklopu te krize se postavljajo vsa našeta vprašanja. Vemo, da se je poznekapitalistična stabilnost kot urok polastila zavesti. Intelektualci so preprosto verjeli, da se je treba odpovedati marksistični teoriji zato, ker je tisto, proti čemer je marksistična teorija naperjena — kapitalistična družba, ostala trdna, neomajna, navidezno vse močnejša. Situacija ustreza tisti, ki jo Marx slika v 18. brumairu, ko govori o proletarskih revolucijah, ki so vrgle svojega nasprotnika ob tla, kot da samo zato, da se bo iz zemlje napil novih sil, pa še močnejši vstal proti njim. Pokazalo pa se je, da je ta kolos na ločenih nogah in da pada v prah. Od tega trenutka pa se začena npr. vprašanje študentskega gibanja, vprašanje, ki ga kaže pogledati v tem širšem kontekstu. Kdaj, kako in zakaj se pojavi študentsko gibanje? Naj se omejim tu predvsem na študentsko gibanje in skrajno levico. Na kakšen način se v zgodovini najprej pokaže družbena kriza? Pokaže se kot nejasna zavset, kot vznemirjena, iz tira vržena zavest, nekako po načelu "ne vem, kaj hočem, ampak tisto, kar hočem, mora biti takoj." To stanje duha prepoznamo v prvi fazi študentskega vrenja v zahodni Evropi v letih 67. in 68. Cel kup hotenj, ampak brez teoretske analize, ki bi pokazala, glej tole je tisto, zakaj in proti čemu smo; slutnja, da je kapitalistični sistem tisti, ki ogroža. Moja ocena je, da študentsko gibanje ni moglo dozoreti; okoliščine, ki so mu pihale v obraz, so bile premočne. In zato je v kasnejši dobi, ko je bilo na tem, da dozori, doživeo strahoten udarec. Spomnimo se, kaj se zgodi. V letih 67. in 68. se naberejo veliki revolucionarni potenciali, ki silijo, da bi preko normalnega procesa dozorevanja prešli iz te nejasne zavesti v potencialne marksističnega mišljenja in delavskega gibanja. Vendar je velik del tega protesta zašel na stransko pot. Kaj se je zgodilo? Spomnimo se, kako se je začelo s tem marksističnim iskanjem interferirati neko drugo, anarhistično, obnavljanje anarhističnih tez. V to negotovo atmosfero, ki jo Kardelj analizira kot rezultat spremembe položaja in vloge inteligence v svetu, so prišle kot naročeno dobro lansirane anarhistične parole, ki so

na eni strani najedale to iskanje marksizma. Na drugi strani pa je nastopila ideja o subkulturi, zlasti o subkulturi drog. Ni treba biti zelo jasnoviden, da bi človek videl, katera je bila tista tajna služba, ki je v Indokini gojila opijska polja in kdo je bil tisti, ki je masovni import drog v Evropo in Ameriko financiral in od njega imel dobiček. To ni nobeno naključje. To je preprosto stvar, ki je sicer ne moreš dokazati, ampak stvari, ki jih ne moreš dokazati, zato niso manj resnične. In na koncu, ko je to študentsko in mladinsko gibanje že dokaj načeto, prideš še z intelektualno drogo — z religijo kot opijem, tisto religijo, ki je tako popolnoma opij, da bolj biti ne more. Azijska mistika Jezus people itd. vse to je spretno lansirano v mlado generacijo, ki išče. Podtakneš ji telesna in duhovna mamila, daš ji na videz nekaj, kar odpira nove svetove. Duhovni in telesni opij odpira nove svetove, daje ljudem iluzorično cvetje na okovih. In rezultat je seveda ta, da se blokira velik del kritičnih potencialov in da se jim zapre pot k delavskemu gibanju, kjer je njihovo mesto.

TRIBUNA:

Mogoče bi nam še tole razjasnili. Nakazali ste blokado oz. odpor v samem študentskem gibanju, zaradi česar ni prišlo do združitve z delavskim gibanjem. To se je manifestiralo predvsem v anarhizmu in subkulturi drog. Ali bi nam lahko glede na Lenino analizo v knjigi: "Levičarstvo — otroška bolezen komunizma", kjer opredeljuje anarhizem tudi kot posledico oportunitizma vodilnih sil proletariata, analizirali študentski anarhizem v luči odpora oz. oportunitizma tradicionalnih delavskih partij na zahodu in povsod po svetu?

DEBENJAK:

To je nadaljnje vprašanje. V Franciji je bila to ena od zadnjih napak, ki si jih je komunistična partija še lahko dovolila. Iz tega se je francoska partija veliko naučila: iz te svoje premajhne sposobnosti, da bi v letu 68. odigrala vlogo katalizatorja procesov in pritegnila te potenciale na svojo stran, čeprav jih je precejšnji del vendarle pritegnila in se je kasneje, potem, ko je korigirala svojo taktiko, dejansko strnil okrog nje velik del teh potencialov. Konec koncev moč levece danes v Franciji izhaja prav iz precene situacije. Za nas je morda zanimivejše vprašanje Italije, ki po eni strani kaže navidez večje perspektive, po drugi pa v sebi skriva večje nevarnosti. Kaj se dogaja sedaj v Italiji? Zakaj je tu italijanska komunistična partija soočena z neko ekstremno levico, torej partija, ki sicer z zelo velikim strateškim poslušom rešuje svoja vprašanja? Zakaj se je to nenadoma zgodilo tukaj? Tu obstaja gotovo tuje rovarjenje in najbrž zelo, zelo mnogovrstno rovarjenje ...

MAJER:

To rovarjenje poskuša levico približati desnici, ker je skrajna levica zelo blizu desnici in jo je treba samo malo potisniti v to smer.

DEBENJAK:

V tem rovarjenju je množica interesov. Toda poleg tega je tu še ena dimenzija. Kriza kapitalizma je grozotno zadela Italijo. Začne se s tem, da je bila vsa italijanska industrija zgrajena na nafti. Podražitev nafte, kateri je med drugim pripomogla tudi ameriška ekonomska strategija, naperjena proti lastnim zaveznikom, je italijansko gospodarstvo spravila v skrajno neugoden položaj. Narasla je velikanska armada brezposelnih; ob njej je tudi prikrita brezposelnost, ki se skriva v armadi študijračih, mladih ljudi, ki študirajo na univerzi zato, da niso v statistiki nezaposlenih in da bodo potem, ko bodo končali, če bodo kdaj končali, prav tako pomnožili vrsto brezposelnih. Sedaj je v tej situaciji nastalo nekaj, kar nevarno in grozljivo spominja na eno od komponent Nemčije pred letom 1933. Tu stoji na eni strani delavski razred, zaposlen, na delu, na drugi strani stoji armada brezposelnih. Delavski razred in armada brezposelnih sta si v Nemčiji stala nasproti kot konfrontirani sovražni armadi. In iz tega je fašizem potegnil svojo veliko priložnost, zakaj obe delavski stranki v Nemčiji (tako KPD kot SPD) sta se naravno, razumljivo orientirali in predvsem gledali na delavski razred zaposlenih. Na tisti del, ki je bil nezaposlen zaradi krize kapitalizma nista gledali preprosto zato, ker bi skrb zanj pomenila, da se zaradi zmanjšanja števila delovnih mest zmanjšuje še tisti pičli življenjski standard tistega dela, ki je zaposlen.

Ogrožas tistega, ki je zaposlen s tem, ko bi želel zaposliti nezaposlenega. To je bila tedaj objektivna situacija, ki je potem pahnila del nezaposlenih, zlasti pa brezposelne deklasirane elemente, torej vse, kar je bilo deklasiranega, kar ni tradicionalno pripadalo delavskemu razredu, kar je bilo nekoliko lumpenproletarskega, ves deklasirani malomeščanski element, ki je bil zdaj proletariziran, v roke fašizmu in desnici, naprej prek psevdolevega fašizma bratov Strasserjev in potem preko tega še v roke nacistični demagogiji nasploh.

MAJER:

K temu je veliko pripomogla socialno demokratska doktrina, ki je pravzaprav sprejemala to situacijo. Revolucionarna stranka bi se predvsem oprla na ta najbolj revolucionaren in kritičen potencial.

TRIBUNA:

Tukaj bi lahko postavili kritično vprašanje Italijanski komunistični partiji, da ne zapade v isto napako kot socialna demokracija?

DEBENJAK:

Tu je KP naredila svojo veliko napako, jo je že. Ima verjetno, upajmo, še zgodovinsko možnost, da jo popravi. Da je šlo za veliko napako, se je videlo po tem, da je nenadoma nastal na ultralevici velikanski poligon, ne kakšna majhna grupica, ki bi jo lahko zlahka demokratično obravnavala s kritično distanco, tako kot je prej obravnavala svoj izstopilvi levi rob (II Manifesto, Lotta continua). To ni bilo masivno gibanje. Tukaj pa nenadoma desetisočiči, stotisočiči ljudi! In kaj to pomeni, da je treba razmisliti element, kako pravzaprav tistega, ki ga je družba udarila zgrabiti in ga potegniti v strategijo delavskega gibanja. Če se delavskemu gibanju posreči, da ta potencial potegne vase, potem je dobil bitko. Če ne, potem se pojavi neka amorfnost leva scena, ki sama za sebe ne ve, kaj bi hotela in v tej sceni se potem gibljejo tudi fašisti z levo frazo, za njimi pa pridejo pravi fašisti, tisti brez leve fraze. To je nevarnost te situacije. Ta situacija, kar se fašizma tiče, v Italiji ni manj nevarna, kot je bila takrat, ko so grozili fašistični puči itn., ampak bolj, ter terja naglega spoznanja in ukrepanje italijanskih komunistov in kot kaže so do tega spoznanja zdaj prišli.

(S tem smo demonstrirali nekaj aspektov marksistične analize — od elementov metode do refleksije zgodovine delavskega gibanja).

MAJER:

Dejansko nismo dovolj informirani o tem, kaj se tam pravzaprav dogaja. Glede odnosa KPI do levece pa lahko rečemo, da meče to določeno luč tudi na sam evrokomunizem in na sam koncept evrokomunizma, kar pomeni, da se ne moremo v celoti identificirati z evrokomunizmom, ne da bi videli tudi precejšnje notranje razpoke in protislovja, pa tudi objektivne težave, s katerimi se srečuje.

TRIBUNA:

To vprašanje se nekako navezuje na prvo. Hkrati, ko se postavlja vprašanje krize marksizma, pa opažamo v zadnjem času, ne samo v teorijskem dogajanju, obujanju interesa za marksizem, temveč tudi premike k marksizmu in v marksizem. Kako ocenjujete izjasnitev tim. poststrukturalistov za marksizem oz. poskuse dopolnjevanja marksizma in psihoanalize in odmeve pri nas?

Preusmerjanje ameriških družboslovcev k marksizmu oz. ameriški marksizem sploh, nadalje delo mlajših nemških marksistov, ki postavljajo v ospredje oz. v središče problemov kritike politične ekonomije in s tem Marxove metode. Kako je z marksizmom v vzhodni Evropi?

MAJER:

V sodobnem strukturalizmu dejansko srečujemo tok, ki bi ga lahko z določenimi pomisleki imenovali marksističnega. Tu mislim predvsem na Althusserja in njegovo šolo, dalje na tim. teorijo označevalne prakse, ki se deloma tudi veže na Althusserja ter še na dolgo vrsto mlajših strukturalistov, ki se imenujejo tudi poststrukturalisti. Mislim, da to ni nič slučajnega.

Marksizem danes tako močno vpliva na sodobno meščansko misel, družbeno in filozofsko, da skoraj ni mogoče najti več smeri, ki ne bi bila tako ali drugače aficirana z marksizmom. Tu mislim predvsem na naprednejša miselna gibanja v okviru sodobnega meščanskega sveta. Gre pa v tem delu strukturalizma za dvoje: za poskus, ki ga je po mojem mnenju treba oceniti pozitivno, za poskus, kako premagati tisto krizo v marksistični filozofiji, ki ima svoje korenine v Stalinovem diamatu. Althusser in njegova šola je poskušala tu napraviti korak naprej, zlasti v vprašanju pojmovanja materialistične dialektike. Seveda pa je po mojem mnenju zelo problematično, koliko imamo lahko ta Althusserov poskus za zadovoljiv in uspeh. V bistvu gre tu za nekakšno podgraditev materialistične dialektike s psihoanalizo in semiotiko, oziroma lingvistično filozofijo. Althusser in njegova šola, isto velja tudi za teorijo označevalne prakse, zamenjuje klasične kategorije materialistične dialektike, kot so npr. negacije, negacije negacij, prehod kvantitete v kvaliteto ipd. s psihoanalitično semiotičnimi kategorijami npr. s kategorijo premeščanja, zgostitve, eksplozije, naddeterminiranostjo itd. Danes je morda še prezgodaj za to, da bi lahko v celoti ocenili, v kolikšni meri odpira ta poskus resnično nove možnosti v razvoju materialistične dialektike, v koliko pa materialistično dialektiko vrača na predheglovske raven, ki je v Heglovi, zlasti pa v Marxovi in Leninovi dialektiki, dejansko že presežena. V zvezi s tem se mi postavlja vprašanje, ali je sam termin teorija označevalne prakse res tako zelo sprejemljiv, kot se nekaterim pri nas dozdeva? Mislim, da marksizem ni zgolj označevalna praksa, da to ni samo praksa označevanja. Če bi bil marksizem

samo praksa označevanja, torej samo semiotična, jezikovna praksa, potem bi marksizem bil ena izmed sodobnih meščanskih teorij. To bi bil v najboljšem primeru nazirajoči materializem v Marxovem pomenu besede. Marksizem je revolucionarna praksa, to je praksa revolucionarnega, stvarnega, zgodovinskega spreminjanja sodobnega sveta v njegovih ekonomskih in političnih temeljih. To ni samo spreminjanje označevalne prakse. Zato se mi zdi ta termin preozek, zavajajoč, enostranski. S tem nočem reči, da ta teorija ne prinaša nič novega, da bi jo bilo treba v celoti zavreči. Naj pokaže česa je zmožna, do kakšnih rezultatov bo prišla s svojimi konkretnimi raziskavami, s svojimi argumentacijami. Druga stvar je seveda, če nastopa nekoliko nestrpno in to se vidi v zadnji številki "Problemov", kjer imamo precejšnjo konfuzijo. Na notranji strani platnic npr. beremo, da je teorija označevalna praksa dialektični materializem, brez kakršnihkoli ljubeznivih ali neljubeznivih dodatkov. Na zadnji strani pa beremo, da je teorija označevalne prakse strukturalizem, zato da bo jasno tudi govedom, ki jim je treba vsako stvar razložiti v znanih terminih. Na enem prejšnjih ovitkov pa smo brali, da je strukturalizem sploh samo nekakšna "fantazma kritikov", mislim, da je to pubertetniška nestrpnost, ki pa ne odpira veliko možnosti za stvarno, argumentirano razpravljanje o možnih dometih te teorije, kar bi bilo potrebno, temveč tako diskusijo prej zapira in onemogoča. Morda je to samo spodrselaj, ki mu ni treba dajati posebnega pomena, vendarle pa kaže na ponavljanje situacije, kakršnih smo v Sloveniji imeli že veliko, namreč da se pri nas povzamejo teorije, ki nastajajo drugod, da se te teorije potem zelo agresivno branijo kot najnovejše in najustvarjalnejše razvijanje marksistične filozofije in marksizma sploh, čeprav se kasneje dostikrat izkaže, da stvar ni bila ravno taka. Nič ni slabega v tem, če prihajajo te teorije v naš prostor, če poskušamo te teorije tudi razvijati naprej in jih konkretno uporabljati na določenem področju, vendar se mi zdi to premalo, menim, da bi morali od teh teorij misliti dalje. Naše družbeno izkustvo, to kar delamo v Jugoslaviji — tu ne mislim na vsakodnevno politično pragmatiko in empirijo, ampak na nove zgodovinske možnosti, ki jih odpira naša samoupravna pot v socializem, nas obvezuje, da tudi v filozofiji skušamo in moramo iti dalje do tega, do česar so prišli teoretiki, ki imajo pred očmi družbeno izkustvo v deželah, ki se še niso soočile v svoji konkretni družbeni praksi s problematiko, kakršno moramo mi danes reševati in to ne samo v mišljenju, ampak v spreminjanju stvarnih družbenih odnosov. Zdi se mi, da premalo izkoriščamo to svojo zgodovinsko pred-

nost, da smo premalo samozavestni, da premalo razmišljamo o tistih velikih možnostih, ki nam jih daje ta nova zgodovinska razsežnost — samoupravljanje v Jugoslaviji — tudi za reševanje filozofskih vprašanj, filozofske problematike. V tem pogledu bi morali biti pogumnejši, ustvarjalnejši, bolj prodorni. Vendar teh možnosti ne bomo videli, in še manj uresničili, če bomo samo tekali za teorijami, ki nastajajo zunaj in videli svojo nalogo samo v tem, da te teorije presajamo v naš prostor, kar je pod ravnijsko naših današnjih zgodovinskih možnosti.

TRIBUNA

Mogoče bi še kaj dodali o nemških marksistih?

DEBENJAK:

Mislim, da je Evropo, gledano v celoti, zajel proces renesanse marksizma. Dejstvo, da se drugi tokovi obračajo in orientirajo k marksizmu in da se podgrajujejo z marksizmom, je še dodatna spremljava tej renesansi. Prav tako jih imamo tudi že v miselnih tokovih, ne le v strategiji sodobnega kapitalizma, nasprotno tendence. O tem priča s svojim obstojem in propagandno navzočnostjo francoska tim. "nouvelle philosophie". V njej gre za cenjen udar proti marksizmu sploh, ki ga intelektualni agenti CIA ljubeznivo pozdravljajo, češ, sedaj pa so levčarji tisti, ki so začeli kritizirati Marxa, torej smo prišli do prave točke. Ljudje, ki so v vrenju pariškega maja 68, igrali bolj ali manj epizodne vloge, sedaj svoje cenene kritike Marxa zelo drago prodajajo. Kar zadeva renesanso marksizma, je ta tako zaskrbljujoč pojav za sile starega reda v Evropi, da v Nemčiji reagirajo na pojavljanje marksistične analize naravnost histerično. Kljub politiki prepovedi opravljanja poklica vsem marksistom, pa je v Nemčiji njihovo število v porastu, in to toliko, da so kot taki postali nevarni, da jih združena fronta od socialne demokracije pa na desno skuša postaviti izven zakona. Res je, da ni vse zlato, kar ti pišejo, vendar če gledamo samo nekatera taka glasila recimo "Das Argument", je v njih vsebovana marsikatera dobra analiza. Isto lahko trdimo za t. i. "Proklo" ali "Probleme des Klassenkamps" oziroma za krog ljudi okoli revije "Die Alternative", ki se ukvarja s problemi kulture, književnosti. Da so ti nemški marksisti res pomembni oziroma, da imajo njihove analize neko težo, kažejo odmevi recimo na Altwaterjevo kritiko znane ideje o zgodovinskem kompromisu, za katero pravijo vidni člani KPI, da je to ena redkih ocen, ki jih je treba vzeti skrajno resno. Mislim, da se tukaj nekaj dogaja, da je po času, ko je bil marksizem intelektualna moda, sedaj prišlo preprosto do tega, da je postal podlaga resnemu teoretičnemu delu.

TRIBUNA:

Do sedaj smo govorili več ali manj o dogajanjih v Evropi in svetu in bi bilo zelo zanimivo, če bi prišli na same probleme v Jugoslaviji. Najprej bi bilo zanimivo postaviti temeljna izhodišča, torej vprašanje jugoslovanske družbene dejanskosti, karakterja konkretne zgodovinske strukture. To družbeno dejanskost bi lahko in lahko označujemo, če si pri tem pomagamo z Marxom, kot prehodno družbo, ki se šele poraja iz kapitalistične, ki se je torej v vseh pogledih ekonomsko, moralno duhovno še drže materina znamenja stare družbe. Marksistična analiza bi morala pokazati kje, kaj in kako so ta materina znamenja, še toliko bolj kje je treba kapitalistično družbo šele razviti in vprašanje, ki se tukaj zastavlja je: se vam ne zdi, da namesto tega vse prepogosto površno in poenostavljajoče, s tem pa hkrati mistificirajoče, govorimo že kar o socialistični družbi. Če bi vprašali v nekih Marxovih koordinatah, zakaj govorimo vedno bolj o socialistični družbi in ne o komunistični? Rekel bi, da to ni brez pomena. Torej tvegamo očitek idealizma in postavljamo tezo, da so jugoslovanski filozofi svet samo različno spreminjali, da pa gre sedaj tudi za to, da ga interpretiramo. Pri tem postavljamo v osnovi isto zahtevo, ki jo je postavil Kardelj v nedavnem intervjuju za Rinascito in poudaril potrebo marksistične analize, da citiram: "gibanja razvoja socialistične družbe, analize in njenih protislovij in konfliktov", ko pravi: "glavna odločujoča zgodovinska tema marksizma je za vprašanje socialistične prakse in njenega nadaljnjega razvoja." Če taka zastavitev problema za italijanske komuniste ni izredno zanimiva, je za nas življenjskega pomena. Hkrati moramo skupaj s tov. Kardeljem ugotovljati, da je marksizem v tem pogledu na žalost preveč pod vplivom pragmatično pojmovanih interesov socialistične prakse in posledica takšnega stanja se ne kažejo samo v kvaliteti opravljenih tovrstnih marksističnih analiz, temveč nič manj v odsotnosti takšnih marksističnih analiz. Moralistično obtoževanje teh, ki se ne upajo, nič ne pomaga. Pri tem se nam polazejo nekatera protislovja in konflikti naše družbene dejanskosti in kot marksisti jih ne smemo spregledati ali celo zatajevati harmonije, kjer je ni, temveč le kritično reflektirati. Med marksizmom kot zastopnikom propagandističnih, kratkoročnih misli in dolgoročnih interesov socialistične prakse, med praktično spodbudo marksistične misli in praktičnih zaviranj tega napredka. Med potrebnostjo in nužnostjo marksistične analize, ki razkriva družbeno dejanskost ter večjo ceno tistega marksizma, ki zgolj ponavlja, klasificira in utrjuje predstave o tej dejanskosti, med praktičnim podcenjevanjem teorije in teoretičnim neupoštevanjem prakse. In še dodatno tam, kjer se samo prikazuje kot teoretično podcenjevanje prakse ter končno v naši tezi implicirano zahtevo po refilozifikaciji marksizma ter udeležanjem filozofije. Kako gledate na te probleme?

MAJER:

Pri nas dejansko obstaja nasprotje med ustvarjalno in zelo uspešno uporabo marksizma pri spreminjanju globalnih družbenih odnosov v Jugoslaviji in med njegovo uporabo na ožjem teoretičnem, zlasti filozofskem področju. Mislim, da se zveza komunistov od mnogih drugih partij odlikuje po tem, da zelo avtohtono; izvirno in samostojno uporablja marksistično teorijo v naši specifični jugoslovanski praksi. V tem je največja vrednost in pomen Titove in Kardeljeve osebnosti, pa tudi Kidriča, Bakariča in drugih velikih revolucionarjev. Tu je jugoslovanska komunistična partija in zveza komunistov v resnici dala izredno dragocen prispevek k svetovni marksistični teoriji. Druga stran tega nasprotja pa se kaže v tem, da je marksistična teorija zaostajala in mislim, da še danes zaostaja na področju teorije umetnosti, estetike, teorije kulture, itd. Tu naša teoretična misel ni izkoristila vseh svojih možnosti, vseh svojih potencialov. Tu ni bilo potrebno napraviti veliko, da bi to, kar smo zamudili in kar še vedno zamujamo, dohiteli. V tem pogledu lahko govorimo o določeni krizi marksizma pri nas.

TRIBUNA:

Še vedno smo pod vtisom, da tako rečemo, političnega obračuna s tisto "strujo jugoslovanskega marksizma", ki jo je v navadi imenovati "antropološko", "abstraktno humanistično", ali pa nanjo prilepiti še bolj odbijajočo etiketo "praksisovstva" ipd. Morda je čas, da se k tej zadevi končno tudi javno in odkrito marksistično pristopi. Vemo, da so najboljši predstavniki te "struje" veliko prispevali, ne samo k napredku jugoslovanskega marksizma, temveč da so le-temu tudi priborili mesto in priznanje v svetovno-zgodovinskem dogajanju. Hkrati pa je jasna zgodovinska vrednost tega marksizma tudi kot vključenost v določeno obdobje prakse in teorije jugoslovanskega socialističnega in svetovnega delavskega gibanja. Še z drugimi besedami: "avtentični Marx" je bil predvsem avtentično zgodovinsko interpretirani Marx. Od časa razcveta tega marksizma pa so se družbene razmere doma in v svetu tako spreminile, da za teoretičen spopad z njimi njegov kategorialni aparat ni več zadostoval, niti ustrežal. Kolikor pa se je pri njem vztrajalo, smo mnenja, da je politični obračun samo prekril teoretični zlom tega marksizma, s tem pa hkrati zakril potrebo marksističnega spoprijemanja z njim. Istočasno je bila z druge strani teoretična marksistična analiza tega marksizma vsaj delno hromljena s tveganjem, da v dani družbeni konstalaciji začne delovati kot zgolj politična.

MAJER:

Že pred leti sem zapisal, ko se je ta krog začel formirati (deset do petnajst let nazaj), da samoupravnemu liku socializma ne more ustrezati dogmatski, stalinistično-pozitivistični lik marksistične filozofije, da je treba napraviti tu enak ustvarjalni prodor, kot ga je ZK napravila pri spreminjanju globalnih družbenih odnosov. Poglavitno pomanjkljivost te grupe vidim v tem, da ni bila dovolj pozorna do tega, da bi teoretično premislila velike zgodovinske možnosti, ki jih je odprl samoupravni socializem, da se je zaradi tega prehitro znašla na pozicijah intelektualistične opozicije, kar se je to v teoriji pokazalo kot bolj ali manj eklektično povezovanje marksizma z različnimi smermi sodobne meščanske filozofije, v enem centru z eksistencializmom, heideggerjanstvom, v drugem centru s sodobnim pozitivizmom itd., kar je pod možnostmi in pod ravnijo izvirne marksistične filozofske misli, čeprav je bil njihov namen, da izvirno filozofsko misel obnovijo v vsej njeni razsežnosti in globini. Žal rezultati niso takšni, kot bi bilo pričakovati, ker jim je ušla izpred oči prav ta naloga, namreč misliti marksizem in sodobno situacijo v luči izredno bogatega družbeno političnega izkustva, skozi katerega je šla ZKJ, skozi katero gre socializem kot svetovni proces. Nekateri marksistične smeri na Zahodu so skušale v luči svojega izkustva tako misliti in so zato prišle do določenih rezultatov. Mislim, da ta naloga še vedno ostaja glavna naloga naše filozofske misli današnjem trenutku. Vendar je bila, kar zadeva to skupino, doslej izvršena le politična ocena. Nimamo pa še dovolj argumentirane teoretične ocene, ki bi ločila, kaj je v vsem toku bilo pozitivnega, konstruktivnega, teoretično pomembnega, od česar ne bi smeli iti nazaj, v čem pa so poglavitne teoretične pomanjkljivosti cele struje. Čisto filozofsko je ena njenih glavnih pomanjkljivosti ta, da je marksizem preveč zožila na eno samo dimenzijo marksizma, na njeno humanistično antropološko dimenzijo, zanemarila pa druge prav tako pomembne strani marksizma, filozofske in teoretične, kot je na primer razvijanje materialistične dialektike, česar so se na zahodu že lotili. Pri nas pa je ta usmeritev (Praxis) privedla do tega, da se je vsa ta problematika postavila nekako izven marksizma, kot da je vsako ukvarjanje s to problematiko stalinistični dogmatizem. Poleg tega je ostalo popolnoma nerešeno ne samo vprašanje dialektike, ampak tudi samega materializma itd.

Mislim, da bi bilo treba na tej ravni začeti diskusijo s to koncepcijo marksizma, ki so jo razvijali v precejšnji meri v dobri veri, da pomagajo marksizmu izkoptati se iz dogmatskega, stalinističnega stanja, zašli pa so v drugo skrajnost, ki se je pokazala tudi politično vprašljiva, ker je nepravilno ocenila politično stanje pri nas. Preveč pozornosti je posvečala nekaterim spremljajočim, negativnim pojavom v naši družbi, jih preveč posplošila, prezrla pa tiste globoke in daljnosežne zgodovinske spremembe, ki so nastajale že v tistem času in ki

jih danes priznavajo vse napredne sile v svetu. Mislim, da je treba, tako kot do vsake druge sodobne koncepcije, imeti diferenciran pristop. Nestrpnost ni koristna v nobeni smeri. Stvari moramo videti objektivno, šele potem lahko gremo od nekega stanja naprej in presežemo situacijo, ki se je pokazala kot neproduktivna in nekoristna.

DEBENJAK:

Kaj je pravzaprav marksizem v Jugoslaviji? Ko govorimo o svetovnem prispevku jugoslovanskega marksizma, so tukaj trije veliki prispevki. Prvo je spoznanje o samoupravljanju, drugo je spoznanje o socializmu kot svetovnem procesu, tretje pa je spoznanje o socializmu s človeškim obličjem, socialističnem humanizmu, ki je vezan na samoupravljanje in ki je formiran kot zahteva po socializmu zdaj in tu, ne pa prelaganje razrešitve v svojo prihodnost. Če od teh velikih prispevkov gremo na vprašanje, kaj je filozofska misel in ali je to razdelala ali ne, je resnično spoznanje, ki ga je pravkar formiral Majer, da je ostala pri tem na pol poti. V kritiki dogmatskega mišljenja je eden od tokov te filozofije posegel k pozitivizmu. Impresionirala ga je znanstvenost, razdelana znanstvena metodologija in je delal sintetični spoj marksizma s pozitivizmom. Kmalu se je pokazala meja. Drugi tok je poudarjal humanistično komponento oz. posameznika, pogledal v meščansko misel, v eksistencializem, kjer je ta posameznik v centru, in spet naredil sintetičen spoj. Na koncu, ko pogledamo, kako se razvija iz enega in drugega toka grupa okrog Praxisa vidimo, da si kmalu pozitivistično krilo izposoja pri eksistencialističnem in prihaja do kontaminacij enega in drugega toka; kot nesporno nujna se izkazuje humanistična komponenta. Ampak ta humanistična komponenta je bila tu razvita z razbijanjem Marxove dialektične sinteze nujnosti in svobode. V čem je upravičenost ontologizma proti antropologizmu, ko mu je slednji ves čas nasprotoval? Ontologistično mišljenje je imelo v eni stvari ves čas prav in je opozarjalo na zgodovinsko nujnost, spet ravno tako enooko, kot je bilo ono drugo. Bila sta si komplementarna: eden slep na levo, drugi na desno oko. Ena stran govori o zgodovinski nujnosti, objektivnih procesih, ki tečejo, druga stran pa poudarja "človek je bitje svobode", na eni strani samo zgodovinsko ugotovljivi procesi, na drugi strani pa človek, za katerega ne veš več ali je posameznik ali družbeno bitje, ki čedalje bolj dobiva začetnico veliki Č. V bistvu pa se dogaja isto, kar se je zgodilo v hegelški šoli, ko se je razbila Heglova sinteza med spinozizmom in figtejanstvom. Skratka, oba elementa sta pozabljala na to, kako je sploh treba priti do sinteze, ki bi ustrezala tisti družbeno obstoječi sintezi.

MAJER:

Takšna sinteza bi bila še kako potrebna, da bi z njo premagovali politični pragmatizem. In zaradi tega taka filozofija ne more vršiti svoje zgodovinske naloge ...

DEBENJAK:

Niti v svoji ontološki varianti, še manj pa seveda v svoji fihtejski varianti. Zakaj v svoji fihtejski varianti se spreminja marksizem v kasnejšem razvoju in frazo. Poglejmo kaj je bilo v imenu družbene kritike dano kot konkretna analiza jugoslovanske družbe. Prišlo je do ideje, da morata v vsaki družbi eksistirati buržoazija in proletarijat, torej tudi v jugoslovanski družbi. To je bil formalnologični sklep, ki bi ga bili veseli kot šolskega primera formalne logike, ki pa nima realno družbeno analizo neobene zveze. Če kaj prinaša socialistična revolucija, prinaša ravno negacijo te antiteze buržoazije in proletariata. Ko proletarijat izvrši socialistično revolucijo, spremeni tudi sam sebe in je situacija bistveno drugačna. Lahko se pojavljajo v protislovljivih elementi despotije produkcijskega procesa proti neposrednemu producentu v subjektivni podobi tehokrata itd. To tendenco so nekateri preprosto prepletkali v en sklop in ga imenovali buržoazija. To pa je miselni salto-mortale, ki si ga resna misel ne more dovoliti, pa se je kljub temu ravno to zgodilo. Formalno logično bi temu rekli; da ni šlo za resno misel. Nemogoče je razglasiti za ves marksizem nekaj, kar je le polovica marksizma obrnjena proti drugi polovici. Kot je seveda nemogoče ono drugo polovico: zgodovinska nujnost itd., razglasiti za ves marksizem, kar to enostavno ni. Marksizem je dialektični spoj enega in drugega. Svoboda temelji na nujnosti, svoboda ni proti nujnosti.

TRIBUNA:

Kje so vzroki, da je prišlo do razpada v tej filozofski misli?

DEBENJAK:

To je tisto, kar se poraja v mnogih situacijah, v sporu teza—antiteza. Ta enostranost je začetna enostranost, je nujna, je prvi korak. Treba je povedati, da je nasprotje tradicionalnemu načinu mišljenja, ki se je bil vkoreninil od Kautskyjanstva pa skozi zgodovino, ko se je pozabilo na plat dejavnega subjekta v Marxovi teoriji. Vmes je bil kot vemo, čas ponovnega spoznanja dejavnega subjekta, to je čas oktobrske revolucije in pooktoberskega preporoda marksistične misli. Dejstvo je, da se v nadaljnjem pooktobrskem razvoju ta dejavni subjekt v filozofiji spet umakne toku "nujnosti". Nakar proti temu nastopi pozabljeni element kot vehementna opozicija. Filozofija, ki ga je ponovno poprijela, ob tem pa pozabila na drugi element, nastopi kot kritična elita, ki je edina v posesti pravega spoznanja in kot taka zafiksirana v napačnem sklepu, potem pa je z napačnim sklepom producirala svojega antipada, ko sploh ni bil več potreben, ko sploh ni več zgodovinskih pogojev zanj. Tako je nastal razpad na filozofijo determinizma in filozofijo svobode, namesto, da bi imeli sintezo, ki bi bila krvavo potrebna.

(Na preteklost moramo gledati toliko "spravljivo", da raziščemo in rešimo prispevke; za sedanjost pa je bistveno, da v sintezi mora ostati dejavni subjekt.)

LOKARJEVA:

Meni se zdi, da je tukaj še en značilen problem. Nikdar ni v zgodovini marksizma in delavskega gibanja nastajala resnično dejavna filozofija drugače kot znotraj delavskega gibanja. Mislim, da je tukaj tipičen primer, ko se je skušala neka filozofska šola ali filozofska gibanja postaviti v delavsko gibanje tako, da bi nekako od zunaj skočilo notri. Ni pa se toliko povezalo z njim, toliko identificiralo, da bi se čutilo soodgovorno. Zaradi tega je bilo neplodno in ni nikdar pripeljalo do sinteze.

DEBENJAK:

Bolje rečeno, izstopilo je iz delavskega razreda in se postavilo ob strani delavskemu razredu, kot njegov kritičen komentator.

TRIBUNA:

Spregovorimo še nekaj o marksističnih kategorijah. Le-te pri nas nimajo več tiste vrednosti, nimajo več tiste opredelitve, kot jih najdemo pri samem Marxu. Tu dajemo kot primer osvoboditve dela, pojem komunizma, ideologije, itd. Nekatere kategorije so se pervertirale, nekatere pa popolnoma izgubile, izginile.

DEBENJAK:

Dvajset let pri nas v ZK ni bilo organiziranega teoretskega šolanja. Živelo se je od teoretske zaloge, oziroma od dela nekaterih velikih marksistov, ki živijo in delujejo med nami. Bile so analize Kidriča, Kardelja in drugih teoretikov, ki so ves čas izhajale, na drugi strani pa so bili teksti Marxa in klasikov. Spomnimo se samo obrazložitve predosnutka prejšnje ustave, ki se nanaša na Marxovo Kritiko, Heglovega državnega prava, na temeljno vprašanje demokracije; ni dovolj za demokracijo, da vsak državljani lahko postane državni uradnik, temveč da je tisto potrebno to, da kar opravlja obči stan, postane stan slehernika. Ta živi teoretski kontakt, kontakt prakse in marksistične misli, se je dogajal v vrhuncu marksistične misli. Na drugi strani pa se je bralo Marxa kot smo prej govorili. Vmes je nastal precejšnji prepad med teorijo, ki je videla stvari naprej in med dnevnim življenjem. Tisti pa, ki je komentiral teoretski rezultat in poti, pa je napravil stvar preprosto po svoje, po kategorijah vsakdanjega življenja. Spomnimo se ob tem, zakaj je Tito tolikokrat opozarjal na to, da je treba vrniti marksizem na Univerzo, v šole, v javno razpravljanje. Da bi se pa to imelo, je potrebno imeti organiziran preliv marksistične misli v prakso. To pa je mogoče imeti le s krepkim in dobro organiziranim šolstvom.

MAJER:

Tu je še ena stvar. Kategorij ne razvijamo zato, da bi imeli lep sistem, da bi imeli pripravljen odgovor na vsako vprašanje kot kaka večnostna filozofija s celim arsenalom odgovorov. Te kategorije rabimo zato, da z njimi prodramo v neznan, da trasiramo pot, da spreminjamo realno, stvar je v tem, da za to ne moremo uporabljati reformističnih kategorij, kategorij socialnodemokratske doktrine, kategorij etastične doktrine, kot npr. obče ljudska država ali pa takšne pojme, kot je recimo postindustrijska družba. S takimi kategorijami ne bi mogli izraziti stvarnega gibanja in stvarnih odnosov v naši družbi.

numero speciale di "Tribuna"

A ORIENTE QUALCOSA DI NUOVO

NA VZHODU NEKAJ NOVEGA
Numero speciale di "Tribuna"

Odmev tematske številke Tribune v italijanski reviji WOW (Fanzine di fumetti — fantascienza — cinema). Sestavek je bil objavljen aprila 1977, Tribuna pa je izšla 24. 3. 1977. Na zahodu nič novega — še vedno so ažurni.

POPRAVEK

Poleg že standardnih tiskarskih (ali korektorskih?) napak in pomanjkljivosti, kot so spuščene črke in na nepravo mesto umeščena ločila, predvsem vejice, se je v tekst "Marginalije o kriterijih in meščanski zavesti (da glasbe sploh ne omenjamo)" Zorana Pistotnika v Tribuni, št. 2—3, 16. nov. 1977, str. 12/13 prikradlo nekaj napak, ki resno otežujejo odčitavanje pravega smisla zapisanega. Tako opozarjamo samo na nekatere:

(stolpec 2, vrsta 14, od spodaj) ne gre za "posredovanje", temveč za "posedovanje";

(stolpec 2, vrsta 8, od spodaj) ne gre za "motorično zavračanje vsega glasbenega", ampak le za "notorično zavračanje";

(stolpec 3, vrsta 21, od zgoraj) kjer piše "elektično", ne gre za kakšno "električnost", ampak za "eklektično";

(stolpec 3, vrsta 12, od spodaj) "gogmatsko" ne prihaja od "go-go-gerls", ali pa od "gokarda", temveč gre le za zelo običajen pojem "dogmatskega".

Vse to v borbi proti eventualnim nepotrebnim ne-sporazumom!

uredništvo

TRIBUNA — STUDENTSKI LIST
TRG OSVOBODITVE 1/II, soba 86.
telefon: 21-280
61000 LJUBLJANA

IZDAJATELJ

Univerzitetna konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije — Ljubljana
Trg osvoboditve 1/II

URADNE URE

Vsak delavnik od 10 — 13h

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik: Pirih Bojan
Glavni urednik: Zajc Srečo

Bavčar Igor (Univerza), Erjavec Ateš (Kultura), Kirn Srečo (Teorija)

Belak Vesna (Lektura in korektura)

Bratkovič Branko (Tehnična in likovna oprema)

Redni sestanki uredništva so ob petkih ob 11h. Sestanki so javni!

Naročnina

Letna naročnina je 50,00 din za dijake in študente, za ostale 75,00 din
Poština plačana v gotovini
Rokopisov ne vračamo
Številka žiro računa: 50101-678-47303 z obveznim pripisom za Tribuno

Tiska: Minitipografija, Ljubljana
Stavek: Fotostavek Partizanska knjiga

Oproščeni temeljnega davka na promet po pristojnem sklepu št.: 421-1/70 od 22. januarja 1973

Začasno vlogo izdajateljskega sveta opravlja PUK ZSMS — Ljubljana

Tajnica v uredništvu Bizjak Medeja

Stalni sodelavci

Vogrinc Jože, Mastnak Tomaž, Vidmar Igor, Pistotnik Zoran, Lukan Blaž, Jurcan Svetomir — Miki, Milošič Franc

Dopisniki

Strle Jadran (Havana), Baškovič Ciril (Pariz), Fišer Srečo (Nottingham), Mravljec Andrej (Nanking — Kitajska)

izobraževanje, ki ga poznamo danes, je pognalo korenine v poznem srednjem veku v Evropi. To je bilo v času, ko se je vzpenjal meščanski razred, ki si je izgrajeval svoj lastni pogled na svet in svojo idejno, kulturno nadstavbo. Prvi, eksistenčni interes porajajočega razreda — vzpostaviti nov način proizvodnje in odnosov, ki iz nje potekajo, kar bo zagotavljalo čim hitrejšo oplojevanje in kroženje kapitala — je narekoval hiter razvoj znanosti, ta pa razvoj izobraževanja, katerega glavne poteze in karakteristike so ostale nespremenjene do danes, tudi v novih socialističnih družbah.

Univerza (vseučilišče), kot bistveni in sestavni del sistema izobraževanja, je imela prav posebno mesto v zagotavljanju bistvenih interesov vladajočega razreda. Njeni začetki so temeljili na "ideji avtonomije". "Ideja o avtonomiji univerze" je bila pravzaprav reakcija univerze na poskus vmešavanja religije (predvsem krščanstva v Evropi) v razvoj visokega izobraževanja. Kot taka je bila zato sprejemljiva. Tudi v poznejšem zgodovinskem razvoju je univerza ostala avtonomna. Toda njena avtonomija ni bila "avtonomija od religioznih dogem", ampak avtonomija vzgoje in izobraževanja od materialne proizvodnje in drugih delov družbenega dela.

Za vladajoči razred je življenjskega pomena to, da je znanstveno tehnična inteligenca, ki nadzoruje najbistvenejše člene v produkcijskem procesu, razredno lojalna ali vsaj indiferentna. (A. Kirn, Znanost kot produktivna sila kapitala, Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo; 1976, št. 15—16.) Kapitalizem je zato konstituiral "samostojno izobraževanje", ki pogojuje "samostojno znanost", izoliral je kulturno življenje od materialne proizvodnje. Proizvajalcu je odvzel zavestno komponento dela, nasproti njemu je postavil profesorja, menagerja, umetnika, birokrata, tehnokrata, znanstvenika, kakor odvojene družbene sloje. Proces delitve dela na umsko in fizično je izpeljal do konca. Izobraževanje je povezal z družbenim delom, toda povezal na temeljih znanstveno tehnološke revolucije, tako da je vztrajal na usklajevanju znanosti in izobraževanja s potrebami materialne proizvodnje, razvoja tehnike in tehnologije in znanosti, ki so v službi oplojevanja kapitala, v funkciji ustvarjanja profitne mere, v funkciji zaslužnjenja proizvajalca, delavskega razreda.

Kapitalizem je izobraževanje privedel in postavil na temelje ponudbe in povpraševanja. Za tak sistem izobraževanja je ostalo vezanih mnogo odnosov, ki razkrivajo reprodukcijo določenih družbenih slojev in razredov, privilegiranih in tistih, ki to niso. Oddvojenost izobraževanja od sistema materialne proizvodnje je bila končno podlaga tudi posebnemu statusu "študirajoče" mladine proti ostali, delavski, kmečki mladini v določenih družbi, tudi novi, socialistični družbi.

Tako delavska kakor tudi kmečka mladina nimata nobenih družbenih karakteristik, ki bi ju oddvajale in razlikovale od matičnega delavskega razreda ali kmetov. Edina le nji lastna karakteristika je, da je "mlajša", kar pa se veže predvsem na njene fizične in psihološke lastnosti, ne pa na determinante njenega družbenega statusa ali pa le malo.

Za študirajočo mladino pa to lahko trdimo. Ta opravlja posebno družbeno delo. Posebnost tega dela, družbenega dela, je v tem, da ni neposredno nadomestljeno, se pravi; da tisti, ki ga opravljajo zanj ne dobe neposrednega nadomestila. Razlogov za to je več, eden bistvenih pa je, da se je v dosedanem zgodovinskem razvoju šolalo le manjše število ljudi, ki so (glede na to, da so jim bila zagotovljena elitna mesta v družbi¹) svojo socialno-ekonomsko emancipacijo zamenjali za življenje v režimu socialne odvisnosti, predvsem od družine, v modernem času pa od tistih institucij, ki družino zamenjujejo². Da je bil in je procent delavske in kmečke mladine med to zadnjo populacijo "študirajoče" mladine minimalen, ali vsaj najmanjši, ni potrebno posebno poudarjati, saj imamo na voljo obilico statističnega gradiva, referatov in resolucij, ki to eksplicitno in implicitno ugotavljajo. Navedene ugotovitve pa se ne vežejo izključno na družbe s kapitalističnim načinom proizvodnje, ampak tudi na socialistične družbe in njihove sisteme izobraževanja in tako tudi na naš sistem, jugoslovanski izobraževalni sistem.³

V okviru jugoslovanskega izobraževalnega sistema se bomo dotaknili posebnega načina izobraževanja, izobraževanja ob delu, ki nam bo, vsaj mislimo tako, razkril tudi tisto drugo, "normalno" izobraževanje, ne ob delu.

V naši družbi se skuša vse bolj in bolj uveljaviti izobraževanje ob delu. Toda to uveljavljanje je zavrtlo s posebnimi družbenimi odnosi, ki so za našo družbo vse prej kot v skladu s deklariranim in ki jih bomo skušali tu razkriti.

V 42. številki tednika Komunist (slovenska izdaja) ugotavlja Milan Perko, da se ob delu izobražujejo tisti: "... ki rednega šolanja niso opravili prej zaradi slabih ekonomskih razmer, tisti, ki jim je izobražba nujno potrebna (!) zaradi dela, ki ga opravljajo, ter tisti, ki so v mladostni brezbrilnosti postavili šolanje v drugi plan. Vsi pa se izobražujejo zato, da bi svoje pridobljeno znanje s pridom uporabili pri nadaljnji izgradnji naše družbe, pa tudi zato," pravi Perko, "da bi izboljšali svoj ekonomski položaj." Med vrsticami pa je Perko napisal mnogo več, najbrž tudi več, kakor je nameraval in hotel.

1. Ob tem, ko smo omenili "elitno vlogo" v družbi, seveda ne želimo kategorično zanikati nekaterih dejstev, ki opazovani v luči zgodovinskega razvoja govore o zapiranju elitnih perspektiv tej družbeni skupini. Engels sam govori o teh skupinah kot o intelektualnem proletariatu v nastajanju.

2. To je država s svojimi institucijami.

3. S tem v zvezi je zelo zanimiva študija Pavla Gantarja Stanovanje kot dejavnik socialne selekcije študentov iz podprivilegiranih skupin v visokošolskem izobraževalnem sistemu, Časopis za kritiko znanosti, št. 19—20/77, stran 74, ki je izšla te dni.

Prvič. Slabe ekonomske razmere tistih, ki šolanja niso opravili prej, postavljajo neogibno pod vprašaj z ustavo deklarirane in dejanske pogoje za pridobivanje znanja.⁴

Drugič. Ko Perko govori o tem, "da je izobražba nujno potrebna zaradi dela, ki ga nekdo opravlja", pozablja, da prav meščanska družba in družba državnega socializma vztrajata pravzaprav samo na tem: uskladiti materialno proizvodnjo, znanost in izobraževanje z znanstvenotehnološkim napredkom in njegovimi potrebami. Naloga naše družbe bi morala biti prav nasprotna, premostiti družbene pogoje, v katerih se tehnika, tehnologija in znanost razvijajo na predpostavkah zaslužnjenja neposrednih proizvajalcev (kakor ugotavlja S. Šušar). Torej povezati izobraževanje z družbenim delom, toda povezati v smislu, da se človek-intelektualec stopi s človekom-delavcem v eni in isti osebi. Smisel izobraževanja zreducirati zgolj na potrebe delovnega mesta je fantastično opravičilo za razredno determiniran izobraževalni sistem.

Perko nadalje pravilno ugotavlja, da tudi izobraževanje ob delu ni dostopno vsakomur (kakor tudi drugi načini izobraževanja niso), še najmanj pa tistim, ki jim je pravzaprav namenjeno — mladim delavcem, tistim, ki imajo nizke osebne dohodke. Perko govori o njihovem "najslabšem" položaju, ki pa ga diskriminira še neko drugo nasprotje. Perko ugotavlja, da mora delavec, ki se izobražuje ob delu, to šolanje plačati trikrat. Prvič, kot prispevek iz bruto osebnih dohodkov, drugič kot del sredstev, ki jih v te nemene dodeljuje delovna organizacija in tretjič, ko plačuje izredno visoko šolnino. Perko govori nadalje, da imajo nekateri delavci pri izobraževanju ob delu "več sreče", kar se nam zdí neodgovorno in celo farizejsko, čeprav takoj za tem pove, "da to ne zmanjšuje kompleksnosti problema."

Zapustimo za nekaj trenutkov Perkov prispevek in se pomudimo pri problemu, ki nam bo še podrobneje razkril položaj delavca, ki se izobražuje ob delu. Kolegi, študentje ob delu, in njihov predstavnik v fakultetnem svetu FSPN Aleksander Klinar menijo, da prihajata v konflikt splošna deklarirana družbena vzpodbuda za študij ob delu in posebni interes organizacij združenega dela, ki študij ne samo ne vzpodbujajo, temveč ga celo otežujejo. Tendence prikritega in neprikritega oviranja tistih, ki se izobražujejo ob delu, se po njihovem kažejo v naslednjem:

- delovne organizacije ne priznavajo študijskih dopustov, oz. le te omejujejo na minimum;
- ne dovoljujejo neplačanih dopustov oziroma zahtevajo, da se delo opravi v nadurnem času brez nadomestila za delo;
- dodatno nalagajo na videz nujne neodložljive delovne obveznosti, čeprav se te pred študijem niso pojavljale nikoli;
- ob času vikend predavanj ali časa izpitov razporejajo študente ob delu na delo; ali jih razporedijo na na videz neodložljivo delo;
- delovne organizacije pogosto pristanejo na plačevanje šolnine samo, če študent ob delu podpiše zelo krute pogodbene pogoje.

4. Ibidem.

Posebno zanimivo pa je, da proti prikritemu in neprikritemu oviranju študentov ob delu, ki se šolajo sami, delovne organizacije organizirajo izobraževanje ob delu preko raznih seminarjev, strokovnih izpitov, specializacij, ki so normativno urejene na ta način, da so ti delavci upravičeni do nadomestila vseh stroškov šolanja (dnevnice, potni stroški, nočnine, strokovna in druga učna literatura) in tudi do določenega števila prostih dni brez zahteve nadomeščanja delovnega časa. Od kod ta dvojnost? Zakaj oviranje tistih, ki žele nekaj doseči neodvisno od direktnih potreb svojega delovnega mesta in podpiranje tistih, ki se šolajo za potrebe delovne organizacije?

Perko v svojem članku, v časopisu Komunist, išče odgovor in rešitev v problemu financiranja dopolnilnega izobraževanja, ki ga je potrebno obravnavati celoviteje in "omogočiti vsem enake pogoje (!)". Rešitev išče v združevanju sredstev za dopolnilno izobraževanje v enotnem sistemu financiranja preko občinskih izobraževalnih skupnosti. Tudi tu so rešitve, seveda. Toda iskati jih moramo tudi drugje:

Prvič, sistem izobraževanja še vedno sloni na tržnih zakonitostih, na ponudbi in povpraševanju, njegova tendenca je še vedno usklajiti materialno proizvodnjo, znanost in izobraževanje s potrebami znanstvenotehnološkega napredka; kar ga razlikuje od sistema izobraževanja v kapitalistični družbi nazorno razkril je F. Križanič v 14. številki Naših razgledov, ko pravi: "V družbenih dejavnostih, kamor sodimo (visoko šolstvo, opomba I.B.), uvajamo s svobodno menjavo dela svojevrstno tržišče. Na vsakem tržišču, naj bo še tako nenavadno, se slej ko prej popolnoma naravno pojavljajo posrednik. Tam trgovec in bankir, tukaj uradnik. Birokracija dobiva novo, mamljivo družbeno vlogo: z nami se pogovarja v imenu delavskega razreda, z delavskim razredom pa v našem imenu. V izobraževalni skupnosti se pogovarjamo le s posredniki, ki ne vedo, ne kaj dela univerza, ne kaj hoče združeno delo. Zato vselej obvisimo na merilih, ki jih posredniki razumejo in jih znajo proračunsko odmeriti (podčrtal I. B.)."

Drugič. Izobraževanje je tudi danes in pri nas (bodisi kot ostanek, znamenje včerajšnjega sistema ali pa kot odraz sedanjih družbenih razmer) še vedno eden od kanalov socialne promocije (zato za nekatere nezdržljivost intelektualca in delavca v eni osebi), ki zagotavlja: tistim, ki se izobražujejo, določene družbene privilegije, tistim, ki ga nudijo in podpirajo takšnega kot je, pa nemoteno reprodukcijo družbeno-ekonomskega sistema (v smislu prej napisanih Kirnovih besed o indiferentnosti znanstveno-tehnične inteligence).

Tretjič. Takšna kot je, kritika sistema izobraževanja ne kliče po administrativnem urejanju s strani države, ne po novem etatizmu, temveč po dejanskem uresničevanju vloge samoupravljanja in vodilne vloge delavskega razreda v družbi.

Končamo naj z besedami F. Križaniča, ki pravi v že citiranem članku: "... če bi bili v svojih težnjah iskreni, bi vse izpite in vse diplome in vse naslove odpravili. Na univerzo bi ljudje prihajali le po znanje, iz čiste radovednosti ali iz potrebe. Univerza diplom ne potrebuje. Če družba ali gospodarstvo ne moreta brez njih, ustanovimo znotraj gospodarstva urad ali skupnost za akademske naslove. Univerzi prepustimo le znanje in delo."

SPREMEMBA V POLOŽAJU DELAVSKEGA RAZREDA V VEL. BRITANIJ

Tisti, ki je zadnje poletje spremljal dogodke po svetu, je verjetno opazil tudi drobcene informacije, ki so prodrle v naš prostor, o rasnih nemirih v Veliki Britaniji (odslej V. B.), ki jih je sprožila Nacionalna Fronta "desničarsko" usmerjena organizacija ali partija.

Takšna lakonična sporočila so seveda dovolj, da človeka odpeljejo v močvirje polovičnih resnic, obrabljenih novinarskih fraz in v malomeščansko atmosfero: "Hudiča, zopet se s temi črnci nekaj dogaja". Prav zaradi take drobtinčarske obravnave razrednih bojev v V. B. v našem časopisu, je potrebno vso stvar primerno osvetliti in sicer z žarki historičnega materializma, da bomo zgodovinsko objektivni, seveda objektivni za tisti razred, ki ga predstavlja revolucionarni proletarijat V. Britanije.

Takšno osvetlitev je potrebno postaviti predvsem kot odgovor na več osnovnih vprašanj: prvo vprašanje se nanaša na politično bistvo V. B., torej na odnos do globine, vzrokov in vpliva krize kapitalistične produkcije v svetu in predvsem v V. B., drugo se nanaša na stopnjo razvitosti oziroma ponovne vzplamtlosti razrednih bojev v V. B., ki so zaobseženi in povzročeni tako znotraj zgoraj omenjene kapitalistične krize, kakor jo ti boji že prebijajo tako v smislu revolucionarnega proletariata, ki hoče krizo izkoristiti za vzpostavitev novega, močnega, enotnega delavskega gibanja, ki bo poskušal ukiniti gospostvo kapitala v V. B., kot tudi v smislu buržoazije, ki hoče na vsak način razbiti tako recesijsko gibanje produkcije kot tudi iz takšnega stanja produkcije **znova okrepljeno in revolucionarno delavsko gibanje**. Končno imamo še tretje vprašanje, ki pa se nanaša predvsem na stanje oziroma odnose sil znotraj delavskega gibanja v V. Britaniji.

Takšen kompleks vprašanj nam torej ponuja celoto, zgodovinsko konkretno celoto V. Britanije, znotraj katere se gibljejo posamični zgodovinski akti razrednih bojev, v katerih se totalizira ta celota in to ne samo posebne meščanske družbe V. Britanije, ampak celota meščanskega sveta pojmovanega v planetarnem in epohalnem smislu. Zatorej nam zavest o borbi proletariata v V. B. ne služi zgolj kot vedenje o **nečem**, temveč kot zavest o povezanosti naše in njihove borbe, ki je nujna, da se vzpostavi tisti zgodovinski akt, ki je edini sposoben ukiniti svetovni kapitalistični kaos, torej svetovno proletarsko revolucijo.

V tako kratki analizi moramo seveda opustiti vsako misel na nek daljši historični pregled gibanja kapitalistične produkcije v svetu in v V. Britaniji. Tak pregled bi na primer vseboval analizo posledic razpada imperija na kapitalistično produkcijo v V. Britaniji, vpliv nastanka nove svetovne strukture kapitalizma z ameriškim v centru in z bližimi kolonijami na periferiji na kap. produkcijo v V. Britaniji, vpliv pojava multinacionalnih korporacij, vpliv konca relativnega vzpona kap. produkcije v 50-tih letih, in ne nazadnje tudi vpliv še sedaj trajajoče recesije, ki se je začela v 60-tih letih. Vsi ti tokovi, ki smo jih navedli kot primer, so bistveno vplivali na sedanji položaj kapitalistične produkcije v V. Britaniji.

Predvsem so vplivali na to, da je kapitalistična produkcija v V. Britaniji zapadla v kronično recesijo, ki se manifestira v padcu profitne stopnje, v padcu novih investicij kapitala, v slabi trgovinski menjavi, v visoki inflaciji (visoki življenjski stroški), v visoki stopnji nezaposlenosti (1,640,000 ljudi predvsem mladih) itd. V takšni situaciji je nova Laburistična (delavska!) vlada nadaljevala s **staro** politiko zaščite interesov britanskega kapitala. Takšna politika je vsebovala dva načina. Prvi je vezan na takoimenovani "naftni boom", ki je nastal po odkritju naftnih vrelcev v Severnem morju. Ta "boom" je res spremenil položaj v zunanje trgovinski menjavi na boljše, zadnja leta je tudi ustavil kronično padanje vrednosti funta na borzi, vendar ni mogel pripeljati v V. Britanijo kapitala, ki bi investiral v tako tršlo produkcijo kot obstaja v V. Britaniji. V Londonu se je zasidral le špekulantski denarni kapital, ki se je okoristil le s porastom vrednosti funta. Ker je kapital v V. Britaniji torej iz tega "booma" potegnil zelo malo ali nič (glede na izhod iz krize) in ker iz tujine ni bilo pričakovati pomoči (EGS kot celota je v isti krizni situaciji, malo več sape ima samo kapital v ZRN, vendar le toliko, da lahko pomaga samemu sebi. Ista situacija je v odnosu do ZDA, ki se še vedno niso izkoplele iz krize in kakor želijo zadnji indikatorji gibanja kapitalistične produkcije v ZDA, se celo bliža nova kriza.), se je britanski kapital skupaj oziroma preko Laburistične vlade, parlamenta, policije, in sindikalne birokracije "dobrohotno" obrnil na delavski razred. V Britaniji in pri njem začel iskati pot iz krizne situacije. Ta "dobrohotnost" se je konkretizirala v relativnem padcu mezd glede na visok porast življenjskih stroškov (odnos med mezdami in življenjskimi stroški je tako zaostren, kot ni bil še nikoli v zadnjih 50-tih letih, po analizah, ki so jih naredili v Socialist Worker Party, kar pomeni, da je delavski razred v V. Britaniji dosegel vrhunec bede

in izkoriščanja in da se je podri mit o "welfare state"). Vse to dopolnjuje še primarno visoka stopnja nezaposlenosti, ki je letos dosegla rekordno že zgoraj omenjeno število 1,640.000 ljudi. S tem se dodatno pritiska na že tako slabo rast mezd in na povečanje življenjskih stroškov. Na prvo pritiska nezaposlenost s tem, ker postaja trg vedno bolj zasičen z delovno silo; na povečanje življenjskih stroškov pa vpliva isti vzrok, ki povzroča nezaposlenost, torej zmanjševanje proizvodnje, kar pomeni ob relativnem padcu profitne stopnje konstantno zviševanje cen.

In Nizza in Lewisham! That's the call from Defence Committee members Aston Kelly, Christopher Foster and Hazel Williams

V takšnem kaotičnem stanju kapitalistične produkcije v V. Britaniji se je seveda nujno moralo zrušiti ravnovesje sil med obema glavnima razredoma in v razredih samih. Kot nas uči zgodovina, so na prizorišče razrednih bojev v takih kriznih situacijah prišle radikalne sile obeh razredov — buržoazije in proletariata, kar je v konkretni situaciji, o kateri govorimo, pomenilo zlom razrednega status quo-ja v V. Britaniji.

Te radikalne skupine so ob podpori delavskih množic, predvsem tistih najbolj izkoriščanih (črni, azijski delavci, ženske in mladina) na eni strani kot je na primer Socialist Worker Party) in ob izdatni pomoči buržoazije na drugi strani (kot je nacistična, rasistična Nacionalna Fronta), popolnoma spremenile odnose sil, kar se je seveda zaradi lastne neenotnosti in pa zaradi pritiska situacije najbolj poznalo prav v spremembah odnosov sil med različnimi silami v delavskem razredu. Tu se je začela krhati predvsem podpora delavstva Laburistični partiji in njeni vladi (kar navsezadnje dokazuje tudi odstop Wilsona iz mesta premiera vlade V. B.), začel se je odkrit boj proti sindikalni birokraciji, Komunistična Partija V. Britanije je razpadla in kar je za nas najvažnejše, na oder razrednih bojev je stopila nova, mlada, revolucionarna partija Socialist Worker Party, ki je v zadnjih letih, še posebej pa po letošnjih dogodkih, napredovala v pomembno nacionalno silo, ki okrog sebe zbira najbolj izkoriščani in najbolj razredno zavedni del delavskega razreda V. Britanije. K takšnemu razvoju SWP-je je pripomogla njena programska usmeritev, katere osnovni elementi so:

- zahteva po **revolucionarni** spremembi obstoječega sistema, ne pa zahteva po njegovem **reformiranju**,
- zahteva po **ukinitvi, destrukciji meščanske države**,
- ko se uniči meščanska država, se vzpostavi diktatura proletariata, ki bazira na **delavskih svetih**,
- borba za uničenje britanskega kapitalizma je povezana z uničitvijo kapitalizma v **svetovnih okvirih**,
- edina sila, ki lahko izvrši takšen socialni prevrat je organizirani proletarijat z revolucionarno partijo kot jedrom gibanja, ki razširja in totalizira revolucijo na vsa področja.

Temu programu pa je SWP dodala še eno točko, ki ni značilna le za delavsko gibanje v vsej zahodni Evropi in ne samo v V. Britaniji, kar je še nadalje vzdignilo njeno popularnost. Zahtevala je namreč, da se poveže borba za strateške cilje britanskega proletariata, se pravi borba za **komunizem**, z neposredno borbo, borbo za povečanje mezd, za večjo socialno varnost, proti odpuščanju itd. Povezanost teh dveh polov akcije proletariata je sposobna doseči samo revolucionarna partija, ki lahko samo preko takšne povezanosti doseže, da se neposredna borba osmišlja in giblje proti strateškimi ciljem razrednega boja proletariata, kot tudi to, da se strateški cilji konkretizirajo v neposredni borbi in da ne eksistirajo zgolj kot neke programske fraze, katerih uresničitev je postavljena v daljno bodočnost.

Da pa ta nova revolucionarna partija britanskega proletariata (v mislih imamo Socialist Worker Party) ni ostala samo pri besedah, je dokazala z angažiranostjo v rasnih nemirih v V. Britaniji, ki so dosegli kulminacijo s pohodom nacistične NF (National Front) v predmestja, kjer živijo pretežno črni in azijski priseljenci.

Da NF v svoji poulični roparski agresiji predvsem v Lewishamu, ob podpori razredne policije, ni uspela, se je zahvaliti samo odločni akciji delavstva, ki ga je organizirala in vodila SWP.

Spopad na ulici je delavstvo dobilo po vseh pravilih vojskovanja, saj je nacistično kolono s policijo vred razbilo na več delov, jo obkolilo in pognalo v beg.

Tako je bila nacistična NF v samem njenem nastanku vržena iz ulic kot odkrita sila. Ta sedaj deluje le še preko manjših terorističnih akcij na likalne sedeže SWP in na zbirališča črnih in azijskih priseljencev.

Če smo govorili o kulminaciji rasnih spopadov, torej predpostavljamo, da se je ta razredna borba med buržoazijo in proletariatom, zakrita v rasna nasprotja, bojevala že prej in sicer od začetka sedemdesetih let, ko je v V. Britanijo začelo prihajati vedno več priseljencev iz Azije, Karibskega otočja in Afrike. Ti ljudje so predstavljali poleg rezervne armade dela, predvsem tisto delovno silo, ki so jo zaposlovali v takoimenovanih "sweat shops" (tovarne in plantaže z zelo slabimi delovnimi pogoji, z najnižjo mezdjo, z dolgotrajnim, enoličnim delom ter z minimalno stopnjo razrednega boja.) Položaj teh ljudi, ki je izhajal iz tega, je oteževala še policija s stalno represijo v četrtih, kjer so stanovali, nadalje indiferentnost oz. sovražnost sindikalne birokracije, kot tudi birokracije laburistične partije (to je popolnoma jasno, saj so bili poleg mladine in žensk, črni in azijski priseljenci po svojem objektivnem položaju, ki ga zavzemajo v britanski družbi, potencialno najbolj revolucionarni del proletariata in so s tem ogrožali družbene pozicije, ki si jih je s svojim hlapčevanjem kapitalu pridobila tako sindikalna kot birokracija laburistične partije (lep primer za to je znameniti "docker" Jack Jones, ki je dockerjem napravil tako uslugo kot jo je nekdanj v Londonu naredil njegov solmenjak prostitutkam), in končno rasni predsodki med delavstvom samim.

Take razmere, predvsem rasne predsodke, je izrabila NF, ki pa je, kar je še huje in nevarneje, za visoko stopnjo nezaposlenosti, torej za čevelj, ki najbolj žull krvave noge britanskega delavstva, izrabila kot grešnega kozla ravno črne in azijske priseljence. To je prišlo prav buržoaziji, saj bi s pomočjo takšnega prikaza nezaposlenosti, s takšno demagogijo preneslo razredni boj med buržoazijo in proletariatom, v boj med delavstvom, v razcep na bele in ostale delavce, kjer bi krajši konec potegnili proletariati sam; da se to ni uresničilo je odločilno vplivala prav zgoraj omenjena akcija SWP, kakor tudi njihova prejšnja borba, ki je varirala od razkrinkavanja nacistične demagogije in njene konkretne rasiistične oblike, ki pa je bila napolnjena predvsem z bojem proti proletariatu, do podpore spontanim stavkam, ki so jih zaradi nevzdržnih razmer organizirali črni in azijski priseljenci.

Mogoče je bila naša ocena preveč optimistična, preveč enostranska, preveč obrezana vmesnih momentov, kar pa nikakor ne izpodbija tistega glavnega, kar zaenkrat v V. Britaniji še kako drži; namreč to, da je bil nacizem potolčen tam, kjer se je čutil najmočnejšega, na ulici, pod okriljem policije in državne prisile in to je za nas prekleto velika stvar, ki dobi posebej na veličini, če si predstavljamo pohod, ki ga je v svetu napravil fašizem. Zato lahko ob tem za nas zgodovinskem dogodku znova zavpijemo tisto besedo, ki jo je prav fašizem v Čilu tako neusmiljeno poteptal — VENCEREMOS, ne da bi se ustrašili kako neobjeljena je ob črnih znakih fašizma.

KIRN SREČO

fotografije • naslovnica Ivo BOSCAROL
• str. 14 Tone STOJKO
• 3-7,12,13,16 Branko BRATKOVIČ

TRIBUNA išče TAJNICO

pogoji: študentka,
znanje
strojepis &
korespondence

honorar za
4 urno delo 2000 ND
začetek della 1.1.'978

razpis velja^o 15.-21.dec.'77

oglasite se na ured
ništvo od 10-13h

ZAKON SPROVODITI U ŽIVOT — DA ILI NE?

Stupajući na snagu, novi Zakon o visokom školstvu donio je sa sobom i jednu klauzulu koja govori o zaključivanju redovnog upisa sa 15. septembrom, za sve djake i studente viših i visoko — školskih ustanova. Taj isti Zakon govori i o uvodjenju uporednog studija, koji treba da omogući studentskoj populaciji da što prije dodje do nekakvog svršetka, do završenice koja se imenuje DIPLOMA. Jasno, koliko god te ideje bile napredne, usmjerene reformi cjelokupnog sistema školstva, dogodilo se (kao što se to kod nas često i dogadja) da teorija trči pred praksom, da papir trči pred vremenom. Lijep primjer naše svakidašnje prakse, našeg nastojanja ka boljem, je Biotehnički fakultet — smjer šumarstvo.

Vratimo se malo u natrag — na 15. septembar 1977. godine. Ni jedan student treće godine nije uspio da u redovnom roku položi sve zahtjevane uvjete, kojih je, usput budi rečeno, na početku studijske 1976/77 godine bilo dvanaest, a koje su uspjeli izreducirati na devet u toku godine. Znači, broj uvijeta je smanjen, a ipak u četvrtu godinu, u redovnom roku, nitko nije upisan. Na jedvite jade naknadni je rok produžen do 15. novembra, pa i oko toga se digla velika prašina, jer Zakon se ne smije izigravati, već ga je potrebno dosljedno izpunjavati. Gdje onda leže uzroci poraza? To je naročito zanimljivo, jer se radi o studentima četvrtre godine, gdje je osip uobičajeno vrlo mali. Ili je možda bolje postaviti pitanje: da li je u redu i na mjestu ustrajati na izpunjavanju samo nekih odredbi Zakona (koji su u glavnom formalno-administrativne prirode), a zanemarivati ili ne izpunjavati one odredbe koje treba da radikalno poboljšaju uvijete studija, pruže veći kvalitet na račun kvantiteta gradiva i potrebnog znanja. Jer činjenica je, da se postavlja zahtjev o uporednom studiju, a vrlo malo se radi na kvalitetnom poboljšavanju nastavnih programa (u smislu — manje, ali bolje i učinkovitije), na nekakvom uskladjivanju predavanja sa terenskim vježbama; sa radom u laboratoriju i slično. Biti na svim predavanjima, prisustvovati obaveznim vježbama, redovno izlaziti na kolokvije i ispite, ni kod najzagrizenijih ne može proizaći u dobro. I pored svega toga još se usudujemo pitati da li je student radnik ili nije?! A nema čak ni određenog radnog vremena, već se sve odvija po principu — radi dok ne crkneš! I na kraju — ne stigneš se ni upisati u redovnom roku.

Vjerovatno da to i nije jedini uzrok takvog stanja, ali je sigurno jedan od važnijih i u našoj studentskoj sredini najprisutnijih. Jer, zahtijevati, zahtijevati, a pri tom vrlo malo dati nikada nije bila formula dobrog uspjeha. Zato je ovakva situacija na Biotehničkom fakultetu — smjer šumarstvo (i ne samo tamo) oznaka nekakvog poraza koji i nije samo studentski, već je to isto istovremeno poraz i kritika i pedagoškog kadra. Ili je tu možda umiješana i ona naša bolna točka, popularna pod pojmovima suficitarnost — deficitarnost?! Jer, ne smijemo zaboraviti — radi se ipak u studentima četvrtre godine. No, o tome ćemo ipak kojom drugom zgodom, zar ne?

IVANKA BUČA

ORGANIZIRANOST ZVEZE SOCIALISTIČNE MLADINE SLOVENIJE NA LJUBLJANSKI UNIVERZI

Osnovna celica političnega organiziranja na posamezni VTOZD oz. VDO je osnovna organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije (OO ZSMS). Člani ZSMS se organizirajo v vseh sredinah, kjer lahko urušujejo svoje statutarne pravice in dolžnosti. Na ljubljanski Univerzi so OO ZSMS ustanovljene po vseh VTOZD oz. VDO, vendar pa se navadno (glede na število članov, smeri, letnike, pedagoške enote ...) dele na aktivne. Aktivni volijo delegate v konferenco OO ZSMS, ki je najvišji organ posamezne OO ZSMS. Sprejema poročila o delu, začrtuje program dela, sprejema finančni načrt, odloča o usmeritvi OO ZSMS itd., voli izvršilne organe (predsedstvo, predsednika, sekretarja, blagajnika, predsednike komisij) ter delegate v Univerzitetno konferenco in Občinsko konferenco ZSMS (glede na sedež VTOZD).

Primer organiziranosti (gl. priloga I.):

- aktivni prvega, drugega, tretjega, četrtega letnika (skupno z absolventi)
- komisije pri aktivih:
 - za idejno politično delo
 - kulturo
 - informatiko
 - socialno-ekonomsko problematiko
 - ljudsko obrambo in družbeno samozaščito
 - mladinske delovne akcije
 - študijske zadeve
 - statutarne zadeve
 - izmenjava študentskih praks
 - kadrovske zadeve
 - šport in rekreacija
- konferenca OO ZSMS (delegatska zastopnost letnikov)
 - volilna
 - programska
- komisije pri konferenci OO ZSMS (kot pri aktivih)
- predsedstvo OO ZSMS, ki ga sestavljajo:
 - predsedniki aktivov posameznih letnikov
 - predsedniki komisij pri konferenci OO ZSMS
 - delegati v UK in OK ZSMS
 - urednik glasila OO ZSMS
 - predsednik športnega društva
 - predsednik, sekretar, blagajnik
- predsednik
- nadzorni odbor

V primeru, da na VDO obstaja več OO ZSMS (Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Biotehniška fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo), se le-te povezujejo v koordinacijski odbor na sami VDO. OO ZSMS ljubljanske Univerze se povezujejo v Univerzitetno konferenco ZSMS.

Univerzitetna konferenca ima status občinske konference in se enakopravno z ostalimi konferencami povezuje v mestno in republiško organizacijo ZSMS.

Organiziranost (gl. priloga II.):

- osnovne organizacije ZSMS ljubljanske Univerze (30)
- družbene organizacije in društva ljubljanske Univerze kot kolektivni člani UK ZSMS
 - APZ Tone Tomšič
 - AFS France Marolt
 - Študentski kulturni center
 - Kulturno društvo FORUM
 - Športno društvo FORUM
 - Akademsko planinsko društvo
 - Smučarski klub Akademik
 - Študentski plesni klub
 - Zveza Šolt
 - AMD Zvezda

- konferenca, najvišji organ univerzitetne organizacije
 - volilna
 - programska

Konferenco sestavljajo delegati OO ZSMS (od 2 do 5 — glede na število članov ZSMS) in DO-D (po enega delegata) ter člani PUK ZSMS.

- komisije UK ZSMS
 - vzgoja in izobraževanje
 - idejnopolično delo
 - informatika
 - telesna kultura
 - kultura
 - politični sistem, organiziranost in razvoj ter kadrovska vprašanja
 - socialno-ekonomska vprašanja s podkomisijami (zdravstveno varstvo študentov, prostorski razvoj Univerze, štipendiranje, stanovanjska problematika)
 - ljudska obramba in družbeno samozaščito
 - mladinske delovne akcije
 - mednarodna dejavnost s podkomisijami (izmenjava študentskih praks, klub mednarodnega prijateljstva, zamejska problematika itd.)
 - koordinacijski odbor družbenih organizacij in društev
- predsedstvo, politično izvršilni organ konference, sestavljeno iz:
 - delegatov OO ZSMS
 - predsednikov komisij UK ZSMS in predsednika KO-DO-D
 - glavni urednik RŠ in Tribune
 - predsednika Združenja študentskih pokrajinskih klubov
 - predsednik, sekretar
- sekretar, predsednik
- nadzorni odbor ter odbor za statutarne in pritožbene vprašanja.

V okviru UK ZSMS deluje tudi Združenje študentskih pokrajinskih klubov, ki je koordinator dela posameznih pokrajinskih klubov. UK ZSMS je tudi ustanovitelj in izdajatelj študentskega lista Tribuna ter Časopisa za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo ter ustanovitelj Radia Student. Ni odveč tudi opozoriti na dosedanja statutarne opredelitve.

61. člen statuta ZSMS

Oblike povezovanja visokošolskih zavodov (OO ZSMS) v okviru Univerze oziroma visokošolskega združenja so analogne oblikam povezovanja OO ZSM v OK ZSMS.

Za to obliko povezovanja se smiselno uporabijo statutarne določila o občinski organizaciji ZSM.

Visokošolska organizacija ZSMS v mestu z več občinami se povezuje z drugimi občinskimi organizacijami ZSMS v mestno organizacijo ZSMS. Vsaka osnovna organizacija ZSMS na visokošolskem zavodu voli tudi delegate v občinsko konferenco, v kateri ima svoj sedež, ki je vsekakor preživela in ne ustreza stvarnosti. Primernejše besedilo bi bilo:

Za Univerzitetni organizaciji ZSMS se smiselno uporabijo statutarne določila o občinski organizaciji ZSMS.

Univerzitetna organizacija ZSMS v mestu z več občinami se enakopravno povezuje z drugimi občinskimi organizacijami ZSMS v mestno organizacijo ZSMS.

Vsaka osnovna organizacija ZSMS na visokošolski temeljni organizaciji združenega dela se je dolžna povezovati tudi z organizacijo ZSMS v krajevni skupnosti in občini, glede na svoj sedež.

A. COLARIČ

KOORDINATIVNI ODBOR ŠTUDENTOV RDEČEGA KRIŽA DELA

Da je to res, potrjujejo njihove akcije, ki so bile izvedene v študijskem letu 1976/77 in sicer: organizirali so dve krvodajalski akciji, ustanovili so nekaj novih aktivov v Šn in na fakultetah, zbirali so star papir in oblačila, sodelovali so v akcijah v okviru solidarnosti z žrtvami imperialistične agresije, organizirali so predavanje na temo zdravstvene preventive in pomagali otrokom študentskih družin.

Tudi v bodoče so si zastavili širok in konkreten program z opredeljenimi stalnimi akcijami, ki kakor kaže, ne bodo ostale le na papirju.

KULTURA, KULTURE, KULTURI, S KULTURO ...

Kulturniki pri UKZSM so "sejali" v torek, 25. 10. 1977 od 17.00 do 18.00 ure. Pognali so naslednji sklepi:

- Vse družbene organizacije in društva naj prično evidentirati kandidate za predsednika in sekretarja komisije za kulturo pri UK ZSMS.
- Vsi DO—D in kulturne komisije na vseh fakultetah morajo prinesiti svoje programe, na podlagi katerih bo izoblikovan program za DO—D na Univerzi.
- Dogovorili so se za redno izdajanje biltena, s katerim žele doseči boljšo obveščenost, izmenjavo izkušenj itd.
- Nujno je doseči jasnejšo zastopnost Univerze v predloženem programu samoupravne kulturne politike v Ljubljani.

lb

Priština ima danes štiri študentske domove z 2035 ležišči, ter tri montažne stavbe s 312 ležišči. V Kosovski Mitrovici ni študentskega doma, zato so študentje nameščeni v samski dom. Djakovica ima študentski dom s 300 ležišči, Do 1980. pa predvidevajo naslednje gradnje: V Prištini dva domova s po 500 ležišči, v Kosovski Mitrovici dom s 500 ležišči, v Prizrenu dom s 400 ležišči, v Uroševcu dom s 300 ležišči.

Mimogrede, v Prištini so priznani tudi t.i. "švercerji", s tem, da plačujejo 50 odstotkov cene bivanja.

Skupščini mesta Ljubljane

Mestni trg 1

Komisiji za prošnje in pritožbe

Občani kolesarji apeliramo na skupščino mesta Ljubljane, da čimprej uredi prometno situacijo v Ljubljani in sicer tako, da bomo tudi mi občani kolesarji lahko vozili kot enakovredni udeleženci v prometu po celi Ljubljani, kar pomeni tudi vključno skozi center.

Glede na ažurnost problema pričakujemo javen odgovor v roku 1. meseca, ki bo na kakršenkoli način razrešil trenutno nemogočo situacijo. V primeru, da naših potreb ne boste upoštevali, bomo našo akcijo pač ponovili, to je, ponovili bomo vožnjo po za kolesarje prepovedanih prometnih (voznih) površinah.

Skupina občanov kolesarjev:

Original s podpisi občanov je poslan Skupščini mesta Ljubljana

Poslano:

- Skupščini mesta Ljubljane
- Časopisu "Delo"
- Časopisu "Dnevnik"
- RTV
- Radu Student
- Časopisu Tribuna

V Ljubljani, 28. IX. 1977.

Evidentirani kandidat za sekretarja

Evidentirani kandidat za sekretarja univerzitetne konference ZK Ljubljana je Iztok Winkler. Rodil se je 1938. leta, član ZK pa je postal leta 1959. Iztok Winkler je doktor gozdarskih znanosti. Opravlja funkcijo sekretarja univerzitetnega komiteja, ob tem pa še člana CK ZK Slovenija in CK ZK Jugoslavije.

Bp

ZASEDBA STARE, ZAPUŠČENE HIŠE NA ERJAVČEVI 29

PETEK 28. 10. 1977

Opoldnevas je 30 ljudi zlezlo v hišo, skozi zadnje odno. Očistili smo en prostor, zakurili ter potem prebrali in sprejeli deklaracijo o tem, zakaj smo se odločili za zasedbo hiše in kaj nameravamo tu početi. Prebrali smo še poročilo "Stanovanjska problematika študentske populacije" ter poročilo o pravni plati te problematike. Materiali bodo dostavljeni na javna občila, na razpolago bodo v hiši, na FF bo organizirana javna tribuna o tem. Dogovorili smo se o čajnici v soboto. Ljudje so se začeli naseljevati že isti dan.

SOBOTA 29. 10. 1977

Od znotraj smo odklenili ključavnico na vhodnih vratih, počistili nekaj prostorov, preizkusili peči, pregledali električno napeljavo v hiši (manjkajo varovalke, doze, fasunge), osposobili stranišče; voda v hiši je, delamo na tem, da čimprej popravimo napeljavo. V hiši je tudi plin, preverja se stanje vodov.

Popoldne nas je obiskal miličnik, ki nas je ponovno legitimiral, o obisku policajev prejšnjega večera, ni vedel.

Začeli bomo iskati ljudi, ki jih zanima in ki rabijo varstvo otroka, konkretnije se bomo domenili o organizaciji kasneje.

Obiski številnih ljudi.

NEDELJA 30. 10. 1977

Začelo se je sistematično ogledovanje hiše, čiščenje, pospravljanje. Uredili smo si skupni prostor.

Ves dan smo se pogovarjali o zakonskih predpisih. O družbenih dimenzijah našega početa, razčiščevali lastnika te hiše.

Dogovorili smo se, da bomo organizirali varstvo za otroke študentov.

Ob pol petih zjutraj so prišli policajci (č), zapisali vse naše podatke. Stanja niso komentirali.

OPOZORILO

To poslojje so kupili Ljubljanska banka, Jugotekstil, Nama in SDK Ljubljana v letu 1975 z namenom, da bi z njegovo adaptacijo pridobili prepotrebne prostore za organizirano varstvo otrok zaposlenih staršev. V času od nakupa do danes je Ljubljanska banka pripravljala ustrezno investicijsko-tehnično dokumentacijo za začetek gradbenih del. Na novo projektirana Prešernova cesta je nekoliko zavrla začetek del, ker je treba popraviti gradbeno dokumentacijo in delno premakniti lokacijo tega objekta v smeri proti jugu.

Ker objekt pripravljamo za sanacijo, je prepovedano vseljevanje v njegove prostore in opozarjamo občane, da bomo slehernega preganjali za prekršek pri ustreznih organih.

Zoper občane, ki so se nezakonito vselili v te prostore smo z današnjim dnem začeli postopek za izpraznitev.

Ljubljana, dne 2. 11. 1977

LJUBLJANSKA BANKA
Ljubljana

Velika pozitivna vrednost tega podjetja je želja občanov iz same baze po urejanju družbenih zadev, ki so bile doslej domena uradnikov iz družbene nadstavbe. Vse bolj očitno postaja, da uradniški aparat ne more več zadovoljivo teči vzporedno s tempom v katerem se, kljub vsem poskusom zaviranja, kopičijo njegove lastne zamisli. Zaradi tega prihaja do velikih zastojev ob katerih se tone in tone zaprašenih aktov nakopičijo od najvišjih do najnižjih pisarn. Razlog temu je spet jasen, ne gre za pomanjkanje delovne zavzetosti, ampak za pomanjkanje akcije, prodornosti v njej. Ta pa ni mogoča ravno zaradi strahu, da se ne bi ob vsaki najmanjši spremembi porušilo s toliko muko pridobljeno ravnovesje v delovanju sistema, rutina.

Ampak neizbežno pa naposled nastopi čas, ko začne ponavljanje vedno istih uvslaljenih vzorcev rapidno padati v kvaliteti, tako da se povsod začuti naraščajoča nevera v izpeljavi zastavljenih načrtov sistema. V takem trenutku se vedno pojavi živa potreba po sveži in novi obliki aktivnega odločanja, ki kakor čist potok privre v kalno reko. Ne gre nam zdaj razpravljati o tem, ali potem tak vir pod pritiskom potone na dno, ali pa ostane neskaljen in potegne za sabo še ves ostali tok.

Bolj pomembno je to, da ga v resnici imamo. Prav v primeru stare hiše, ki že leta zapuščena sameva ob železniški progi, se je pokazalo, da ožje družbene skupnosti, komune kot so krogi znancev s sorodnimi težnjami, uslužbenci istih podjetij, študentje, krvni sorodniki in še vsi drugi, z interesom spremljajo kaj se bo s to hišo na koncu zgodilo.

Iz tega je nastala pripravljenost za sodelovanje, ki se je izrazila v skupni odločitvi, da se hišo zasede in s tem opozori še druge na ta problem. To se je zgodilo v petek 28. X. 1977.

Danes, v torek, 1. XI. 1977, nekdanja pusta hiša živi s polnim utripom. V kuhinji popravljajo vodovod, iz Tivolija vozimo z otroškim vozičkom suhljad, ženske pometajo pod, tule ob meni mlad študent pregleduje svoj tipkopis, preden ga da v tisk, vtem se tudi že kuha kosilo, vsak trenutek zaropota po stopnicah tek podjetnih nog, ta hiti po varilni aparat, ta na Radio Študent, med temi nogami pa se mota mala Amanda in z zanimanjem opazuje ples dogajanja; včeraj je v žarnicah po tolikem in tolikem času zagorela električna; prijatelj nam je z avtomobilom prepeljal pohištvo s starega trga in znosili smo ga po stopnicah — Zvečer se prijetno utrujeni po delu zberemo ob zakurjenem kaminu v salonu in v živem pogovoru presodimo položaj. Zanimivo je, kako je sam tok dogodkov jedrnatu predrugačil naša začetna hotenja. Iz kupa predlogov kaj naj bi iz hiše naredili — lokal, šivalnico, pletilnico, kalnico, makrobiotično kuhinjo, posredništvo knjig, čajnica, free market, youth hostel, studio za snemanje, atelje, prehodni dom v katerem bi stanovali ljudje, ki ne morejo dobiti stanovanja, prostor za kreativno dejavnost ob delu in pa informativni center za vprašanja, ki se tičejo stanovanjske problematike — se je zdaj, po tem, ko že peti dan živimo v hiši, izoblikovalo trdno skupno mnenje, da:

je zdaj naša prva naloga hišo adaptirati, to pa v skladu s potrebami tistih, ki tu notri prebivajo; v ta namen se že pripravlja komisija za natančen program adaptacije; šele, ko bo storjeno to, bo mogoče uspešno začeti z uresničitvijo posameznih zamisli; težimo za tem, da smo za javnost čimbolj odprti, vsakemu mimoidočemu, pa če prihaja tod mimo iz službe, ali kot večerni sprehajalec, so vrata odprta; radi bi pokazali, da je to kar se tu dogaja, dejansko eden prvih samostojnih poskusov samoupravnega odločanja; kakšen trenutek! ravno zdaj sta mi Rojc in Dušan popravila namizno luč, tako da lahko kljub padajoči temi pišem naprej!

Da! to sodelovanje, ki nastaja med nami, to je naša poglobljena vrednost.

Ne morejo nas omajati niti vsakodnevnih obiski Milice, pregledi osebnih izkaznic itd., niti grožnje delegacije iz Ljubljanske banke, ki nam zagotavlja, da nas bo v parih dneh vrgla iz hiše. Kajti za sabo imamo tudi podporo ljudi, ki v resnici že prihajajo in to v velikem številu, popit čaj z nami, študentje, uslužbenci, starejši ljudje, in prav veseli smo, da jim lahko razkažemo kaj smo že uredili v hiši in posedemo z njimi na tla pokrita z dekami v našem salonu.

Mi smo hišni svet, vsi, od prvega do zadnjega, ali od male Amande do gigantskega hišnika Rojca. V tem je naša prednost. Predstavniki Ljubljanske banke, ki je bil kot že rečeno, s svojimi kolegi pri nas na obisku na dan 31. X. 1977, je na naše vprašanje kaj so pravzaprav s to hišo, ves ta čas, tri leta, storili, odgovorili: "Mi smo dolžni dajati odgovore samo svojemu delavskemu svetu."

O tem lahko rečem v imenu našega hišnega sveta: "Mi pa lahko damo in se čutimo, da imamo pravico dati odgovor pred vso slovensko javnostjo.

Naša pravica je pravica hlapca Jerneja!

Kajti kdo je gospodar, ta, ki je lastnik na papirju, pa pušča, da hiša tri leta propada in gnije, ali ta, ki nima v roki nobenega papirja, zato pa kladivo in klešče in hišo gradi!

Zato mirno čakamo, če se bo izpolnila grožnja Ljubljanske banke in bo po nas prišla Narodna Milica z nalogom za deložacijo.

Ampak mi hiše ne mislimo zažgati, naš namen je, da ostanemo v njej.

EF

Opoldne, 28. 10. 1977, jih je trideset zlezlo v zapuščeno hišo na Erjavčevi 29. Počistili so enega od prostorov, zakurili mrzlo peč in napisali deklaracijo, v kateri so razložili, zakaj so zasedli prazno in zapuščeno hišo, ki pa ni edina. Potem se je stvar odvijala kakor na filmskem platnu in komajda je bilo še jasno, kaj kdo misli in kako kdo misli, toliko je bilo različnih interpretacij in novic, da je bilo nemogoče razvozlati klobčič in povleči za pravi konec.

Še danes, ko je "Erjavčeva 29" kot konkretna akcija zaključena in so na osnovi dogodka možne razprave, ni jasno, kako je s tisto hišo, ki so ji potem, ko so jo "neljubi" prebivalci zapustili, izbili okna in jo opasali s plotom. Ni jasno kdo so pravzaprav lastniki, ali je eden sam ali jih je več; ni jasno, ali bo tam vrtec, čeprav je že nekaj let v izgradnji; ni jasno, ali je bila nasilna vseitev res kaj več kot samo alarm za pospešeno reševanje stanovanjskega vprašanja in ne morda kar huda politična diverzija, kot se je v zmedu hotelo slišati itd. Tudi ne ve nihče, kako je bilo z nekaterimi nepoštenimi pritiski na "vseljence", na drugi strani pa je jasno, da je uredništvo TRIBUNE na svojem sestanku s sodelavci, 11. 11. 1977 "Ostro obsodilo vse mere pritiska na uredništvo in izsiljevanja, da naj ne bi objavljalo tekstov o Erjavčevi 29 v vsej celovitosti ..." to pomeni, tudi tekstov, ki so nastali v hiši sami, čeprav je po zakonu o javnem obveščanju zavezano objavljati tekste občanov, razen če niso ti naperjeni proti ureditvi SFRJ in njeni integriteti. Vse te reči so se odvijale vzporedno s pripravljanim dvojnim številkom TRIBUNE (2/3), ki je bila že v tiskarni, vendar so mnogi pričakovali, da bo vsaj študentski časopis kaj pisal o "ERJAVČEVI 29". Če bi hoteli takrat objaviti tekste, potem bi zakasnili z izdajo vsaj še teden dni, kar pa si v zamudi, v kateri smo, nismo smeli dovoliti. Danes nam ta "sporni" dogodek pomeni nujnost, da začnemo izčrpnije spremljati dogajanje v stanovanjski politiki, ki precej boleče zadeva prav študente, ki študiramo v Ljubljani, saj smo najbolj "udarjeni" s pomanjkanjem postelj v ŠN in na drugi strani z odiranjem privatnih stanodajalcev, ki jim pomanjkanje prehodnih stanovanj za študente pušča odprte roke, da gospodarijo kot je pač ponudba in povpraševanje.

Za to številko smo vam pripravili golaž iz nekaterih odločilnih tekstov, za v prihodnje pa pripravljamo nekatere dobre članke o stanovanjski problematiki in tako ta tema ne bo zamrla na straneh TRIBUNE.

TRIBUNA

Seja predsedstva OO ZSMS na EF Boris Kidrič

Predsedstvo OO ZSMS je na svoji seji 10. 11. 1977 obravnavalo problem "Erjavčeve 29" in s tem v zvezi problematiko študentskih stanovanj v Ljubljani.

Predsedstvo se ne strinja z načinom, kakršnega se je poslužila skupina posameznikov pri reševanju svojih stanovanjskih problemov. Ti posamezniki so namreč brez dovoljenja vdrl v stavbo na Erjavčevi 29 in jo zasedli. Strinjamo se sicer z oceno, da problematika študentskih stanovanj v Ljubljani ni zadovoljiva, obsojamo pa pavšalne in nekonkretne kritike, kot npr.:

"Uradniški aparat ne more več zadovoljivo teči vzporedno s tempom, v katerem se kljub vsem poizkusom zaviranja kopičijo njegove lastne zamisli." in nadalje "Institucije, ki naj bi branile naše interese ne naredijo ničesar oziroma delujejo proti nam. ZSMS se je v celoti distancirala, množična komunikacijska sredstva širijo ob naši akciji dezinformacije..."

Predsedstvo je tudi sklenilo, da je potrebno pospešiti reševanje problemov študentskih stanovanj. S tem v zvezi bo predsedstvo poslalo na Mestno konferenco ZSMS dopis, s katerim zahteva poživitev akcije za gradnjo štud. domov, adaptacijo praznih podstrešij in kontrolo podnajemniških odnosov. Naša socialnoekonomska komisija pa bo od absolventov, ki zaključujejo študij, skušala dobiti podatke o praznih sobah, iz katerih se bodo le-ti izselili.

Razen tega zahtevamo, da tudi socialnoekonomska komisija na UK ZSMS posveti temu problemu več pozornosti.

PREDSEDSTVO OO ZSMS

FRIEDRICH ENGELS: O STANOVANJSKEM VPRAŠANJU

(...)

Širjenje sodobnih velikih mest povzroča v nekih, zlasti osrednjih delih mest, da se umetno in pogosto izredno visoko poveča vrednost zemljišč; na teh zemljiščih zgrajene stavbe pa potiskajo to vrednost navzdol, namesto da bi jo zviševale, ker ne ustrezajo več spremenjenim razmeram; te stavbe zato podirajo in jih nadomeščajo z novimi. To se dogaja predvsem z delavskimi stanovanji sredi mesta, katerih najemnina tudi ob največji prenaseljenosti nikoli ne more presežati določenega maksimuma ali pa ga presega le skrajno počasi. Taka stanovanja podirajo in zidajo namesto njih trgovine, skladišča in javne zgradbe. (...) Rezultat tega je, da so delavci pregnani iz sredine mesta na periferijo, da postanejo delavska in sploh manjša stanovanja redka in dražja, pogosto pa jih sploh ni mogoče dobiti; zakaj v takih razmerah bo gradbena industrija, ki ji pomenijo dražja stanovanja veliko donosnejše področje za špekulacijo, gradila delavska stanovanja zmerom le izjemoma. (...)

"ERJAVČEVA 29"

1. PUK ZSMS je na svoji zadnji seji ugotovil, da so v Ljubljani prisotni problemi socialne narave in da jih je kljub poglobljeni akciji za njihovo razreševanje še vedno precej. No strinjamo pa se, da bi z načinom, ki ga je izbrala skupina mladih, opozarjali in reševali socialne probleme posameznikov in naše družbe. Poudarjamo, da taki načini razreševanja problemov ne morejo delovati vzgojno, ker imamo vsi delovni ljudje, tudi mladi, ki te probleme vidimo, pravico pa tudi dolžnost predlagati in reševati ta vprašanja v OO ZSMS, v KS, v OZD, samoupravnih skupnostih in vseh oblikah našega delegatskega organiziranja. V razpravah o nadaljnji gradnji političnega sistema v Ljubljani in o statutih KS, je bilo dovolj možnosti razpravljanja o izboljšanju delovanja samoupravnega delegatskega sistema od temeljnih enot organiziranja socialističnih sil in združevanja dela, preko delegatov in delegacij v samoupravnih interesnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah in skupnostih, v občinah in mestu Ljubljani.

2. Da bi pospešili razreševanje konkretnega primera na Erjavčevi cesti št. 29 v Ljubljani, spoznali mišljenja in dejstva, ki so vodila mlade k zasedbi stavbe, je delegacija organizacije Zveze socialistične mladine in občinske konference ZSMS Ljubljana — Center, Univerzitetne konference ZSMS in koordinacijskega sveta ZSMS Ljubljanske banke obiskala mlade na Erjavčevi in poizkušala opraviti z njimi razgovor. Vendar tega ni bilo moč doseči, ker s skupino, ki je zasedla stavbo, ni bilo mogoče organizirano razpravljati. (Mladi so se neprestano izmenjavali v prostorih, vsak se je želel pogovarjati o drugi temi, večinoma taki, ki z Erjavčevo ni imela nobene povezave.) Iz neuspešno opravljenega razgovora in iz lepakov, ki jih širi skupina lahko razberemo, da širijo neresnice in polresnice, ter da vsi tisti mladi, ki se pojavljajo okoli ožje skupine, katera je zasedla stavbo, ne vedo za kaj pravzaprav gre. Inicijativna skupina, za katero je očitno, da tudi sama ne ve kaj hoče, razen opozarjati na nek svoj problem, nima širše podpore, vendar si jo intenzivno išče, vabi posameznike v stavbo in poizkuša s takim načinom umetno ustvarjati vtis, da je to problem širše skupine.

3. PUK ZSMS obsoja pavšalne in nekonkretne kritike, ki jih je skupina zapisala v svojem pismu, kot: "Uradniški aparat ne more več zadovoljivo teči vzporedno s tempom, v katerem se kljub vsem poizkusom zaviranja kopičijo njegove lastne zamisli".

Taka stališča pomenijo širjenje nezaupanja v našo samoupravno družbeno ureditev, ustavni red, še zlasti, če jih avtorji podkrepjujejo s svojo trditvijo, da je to, kar se dogaja na Erjavčevi dejansko eden prvih poizkusov samoupravnega odločanja. Taka in podobna stališča so po več kot 25. letih uveljavljanja in razvijanja samoupravljanja v Jugoslaviji, grob poizkus tendencioznega pisanja in izkrivljanja dejstev, ki klevetajo našo samoupravno družbeno ureditev in pridobitve naše socialistične revolucije.

4. PUK ZSMS bo o tem dogodku še razpravljala in ga realizirala, s stališči pa bo seznanila ostala vodstva Zveze socialistične mladine. Kar se pa tiče naših osnovnih organizacij, pa je o tem treba res objektivno informirati celotno članstvo. To nalogo pa morajo naše prevzeti predsedstva OO ZSMS.

V Ljubljani, dne 8. XI. 1977

SESTANEK AKTIVA ZSMS NA PZE ZA FILOZOFIJO (FILOZOFSKA FAKULTETA) 3. 11. 1977

SKLEPI

1. Na univerzitetnem nivoju naj se ustanovi samoupravni organ, ki naj se ukvarja s tem, da evidentira naseljene površine, ki so primerne za študentska stanovanja (ob upoštevanju tega, da so roki za stanovanja, ki jih rabijo študentje kratki). ZSMS, UK, ZK pa svojo podporo kažejo s tem, da zagotavljajo obravnavo konkretnih primerov in da te obravnave dobe mesto v javnih obličjih in v javnih forumih. Naj se pojasni specifično stanje, ki sedaj vlada glede stanovanj in naj temu sledi tudi specifično reševanje.

2. Naj se da inicijativa, da se na fakultetnem in univerzitetnem nivoju razpravi o tem, kako bi se študentje-podnajemniki samoupravno organizirali, da bi se reševali stanovanjski problemi študentov. O tem naj se obvesti tudi mestna konferenca ZSMS in naj steče organizirana akcija. V to samoupravno skupnost, v okviru univerze, naj se vključijo organizacije, ki imajo možnost povečati odmevnost akcije (RS, Tribuna, ŠKUC ...).

3. Že to, da je do akcije (zasedba hiše na Erjavčevi cesti) prišlo, jasno kaže na to, da je situacija zelo resna. Potrebno je narediti konkretno analizo, v kateri ni mogoče jemati kaj je pozitivno in kaj je negativno. Zaradi slabih in pomanjkljivih informacij ne moremo dejanja pri zasedbi obsojati. Naj se nenehno obveščajo člani ZSMS o dogajanjih in naj se jasno pokaže družbeno-politična dimenzija nezadostnega funkcioniranja samoupravnih organov. Naj se sproži akcija za reševanje stanovanjskega problema konkretnih ljudi, UK pa naj podpre kontakt s praznimi stanovanji, ki so uporabna za bivanje.

V interesu lastnikov hiše na Erjavčevi cesti je, da se hiša, če ne bo porušena adaptira in se nemogoče njeno nadaljnje propadanje.

INTERVJU

Hans Magnus Enzenberger : Herbert Marcuse

Intervju je bil objavljen 1970 v *Kursbuchu* (št. 22) pod naslovom **Organizacijsko vprašanje in revolucionarni subjekt**.

Intervju je zanimiv, ker "rezimira" izkustvo t. im. "nove levice", oziroma, še natančneje rečeno, reflektira, ali vsaj začenja reflektirati zlom nekega političnega gibanja oz. prelome v njem. Prav takšna kritična in še bolj kritična refleksija pa je potrebna in aktualna tudi pri nas.

Preveden oz. povzet je samo tisti del intervjuja, ki je, po našem mnenju, historično najzanimivejši.

Da bi koga imena tako ne prestrašila, da do stvari same ne bi niti mogel niti hotel priti, bi se pa namesto tega lotil politikantstva, opozarjamo na **Marksizam u svetu** br. 1—2/1977 in na Kardeljeve **Smeri razvoja**.

(Intervju med Enzensbergerjem in Marcusejem je objavljen tudi v Herbert Marcuse: *Zeit-Messungen*, Suhrkamp Verlag 1975, ter po tej izdaji preveden in prirejen.)

M: (...) Dejansko verjamate, da so komune, politične demonstracije, zasedbe zgradb meščanske?

E: *Ne brezpogojno. Nasprotno pa se mi zdi takoimenovana "protestna scena", "drop-out scena", sploh se mi zdijo vse te scene pretežno meščanski fenomen.*

M: Mislim, da je s politično funkcijo hippies in "drop-outs" prôč.

E: *Te pojave je gospodujoča kultura absorbirala.*

M: Deloma so postali celo reakcionarni. Za osnovo jim je bila zamenjava osebne z družbeno osvoboditvijo.

E: *Prav s tem pa je povezana borniranost študentskega gibanja.*

M: Ne. Politični ljudje zavračajo to zamenjavo. Danes niso več samo hippies, ja, sploh niso nikaki hippies več.

E: *Politični ljudje študirajo Lenina...*

M: Berejo Lenina, berejo pa tudi Hermanna Hesseja. **Stepni volk** Hermanna Hesseja je danes v USA ena najpriljubljenjših in najplivnejših knjig.

E: *Prav! Problem Hessejevega **Stepnega volka** je čisto znotrajmeščanski problem, ki se tika samo buržoazije. Mlademu delavcu ta knjiga nič ne pove.*

M: Je vzrok temu v knjigi, ali je v delavcu? Mi hočete pripovedovati, da sta **Faust** ali **Don Carlos** enostavno meščansko sranje? Ali naj bi ti deli povedali kaj tudi delavcu?

E: *V njegovi sedanji situaciji mu ne moreta nič povedati.*

M: To je nekaj drugega. Tu se z vami strinjam. Toda ravno to sedanjo situacijo bi bilo ja treba predruščiti.

(Vprašanje je seveda, kako.)

Enzensberger orisuje nemško izkušnjo. Pravi, da se vprašanje organizacijske forme oziroma revolucionarnega subjekta postavlja socialističnemu gibanju v ZRN v fazi samokritike z vso ostrino; da se poskušajo učiti iz napak in izjalovljenja študentskega gibanja; da se je izkazalo, da organizacijske forme, ki jih je to gibanje spontano našlo, ne odgovarjajo več, oziroma, da so se organizacijske forme, temeljene na goli spontanosti, izkazale za skrajno labilne in nezanesljive; da označuje sedanjo fazo abstraktna negacija predhodnega, da se antiavtoritarna stran gibanja, pogosto mehanično, totalno negira; da se današnja praksa opira pretežno na delo v obratih, na oblikovanje kadrov in agitacijo; da vodi k povratku k leninističnim konceptom — tudi v organizacijskem vprašanju, ter da stoji s tem spet na dnevnem redu izgradnja komunistične partije po principih "demokratskega centralizma".

Kar pove Marcuse novega, če naj tako rečemo, pa je naslednje:)

M. Obdobje srečne, v veliki meri anarhistične spontanosti, je mimo. Organizirana kontrarevolucija je s tem zelo hitro opravila. Potrebna je forma protiorganizacije. Kako naj izgleda?

Množična partija s centraliziranim vodstvom na nacionalnem nivoju se mi prikazuje v USA nemogoča; državni aparat bi lahko z njo opravil v 24 urah. Najti moramo nove forme, ki so grajene dokaj decentralno, se pravi lokalno in regionalno. Kako naj izgleda koordinacija teh skupin, ne morem reči. Toda brez organizacije in brez discipline ne gre več. Kot je že Engels dejal, je revolucija najavtoritarnejša stvar na svetu. Revolucionarna

disciplina seveda ne pomeni diktature, temveč sámomaloženo disciplino, ki je racionalno utemeljena. To že od vsega začetka izključuje hippie in yippie gibanja, ki takšno disciplino odklanjajo.

(Sicer pa Marcuse tako tu kakor proti fašizmu, ki ga vidi porajati se v ZDA — ta fašizem bo seveda drugače izgledal, kakor nemški, in sicer v taki meri, v kakršni se ameriška družba razlikuje od nemške leta 1933 —, polaga na mizo kot zadnji adut — razsvetljevalsko delo, Aufklärungsarbeit.)

Tekst ni lektoriran

KAJ SME ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA?

Bonn, 9. nov. (Tanjug) /.../ Zahodnonemška družba Lufthansa je včeraj odpovedala polet svojega letala v Alžir, ker alžirske oblasti niso ustregle njeni zahtevi, da bi za varnost in nadzor na alžirskem letališču skrbeli nemški uslužbenci. /.../ Danes so v Bonnu uradno sporočili, da bo zahodnonemška delegacija odšla v Alžirijo na pogajanja.

Dobesedno tako je poročal Tanjug iz Bonna. In Delo je poročilo objavilo brez vsakršnega komentarja. Potem, ko so nas naši osrednji informatorji prepričali, da so zahodnonemški prostovoljni policijski komandosi (z zvenečim nazivom, ki še najbolj spominja na kak športni avtomobil) izvedli dobro dejanje. Ker **ugrabiti ugrabitelje nemških letal je dobro**. Istočasno je za (zahodne) Nemce **dobro** nuditi politični azil ugrabiteljem čehoslovaških in poljskih letal. Če nekdo pribeži v Nemčijo je dobro, še zlasti, če je pribežnik **patentiran esesovec, gestapovec, pobijalec množic**. Dobro je tudi, če pribežnik beži pred rokami KGB (ali vsaj če to uradno izjavi). Dobro je prodajati orožje najbolj reakcionarnim silam na svetu. Vključno z jedrsko tehnologijo. Za to ni potrebno vprašati ljudstva o "njegovem" mnenju. Dobro je biti novi policist sveta. **Imeti svoje uslužbence (beri: vojsko) na letališčih - in verjetno ne samo na letališčih-neuvrščenih držav**. Dobro je postavljati nemogoče pogoje suverenim državam; v kolikor bi suverena in neuvrščena država (Alžirija) sprejela "varnostne ukrepe", bi ne bila več suverena. Kraljevina Srbija sicer ni bila neuvrščena, bila pa je suverena. In kot suverena ni mogla in ni hotela sprejeti "kaizer und könig" zahtev. Kar ni bil vzrok, ampak **povod za prvo svetovno vojno**. In Nemčija je v bistvu **napovedala vojno** vsem suverenim državam, ki ne mislijo **enako kot ona**. Napovedala je vojno suverenosti držav. V nekaj mesecih je Nemčija izničila suverenost Italije, Dubaja, Adena, Somalije, Alžirije... In zaradi svojega dvojnega odnosa do ugrabiteljev letal tudi Čehoslovaške, Poljske... Zunanja politika je nadaljevanje notranje politike. In obratno. Baaderji in Meinhoffove niso žrtev države zaradi svoje smrti ali samo zaradi svoje smrti. Država kot policaj sveta, kot policaj nasproti drugim državam in kot policaj do lastnega življenja. Kjer se v "mali nočni kroniki" znajde vsakdo, ki misli **dejansko drugače**. In ali je potem sploh čudna dedukcija frakcije rdeče armade, da je potrebno policaje pobiti. In ali je čudno nastavljanje bomb, če je to **edini** možni način izražanja nestrinjanja. In kot "edini" tudi **obupan in brezupen**. Način izražanja nestrinjanja z bombardiranjem in požiganjem Vietnama, nestrinjanja s pasivnostjo, s katero "ostali" Nemci spremljajo pobijanje drugih. "Ostali", prepuščeni sredstvom množičnega obveščanja in njihovega upliva. Dezinformiranju. Zakrknitvi zavesti. Masaži. "Ostali", prepuščeni nitkam velikega kapitala. **Marionete!** Tudi zato se nekdo znajde v položaju, ko mu ostane le še zavedanje, da se noče ukloniti. In zato ponovi pesnikove besede: "S sabo vabim druge vas junake, vas, k'terih rama se ukloniti noče..."

Toni Gomišček

(Pripomba: Da ne bo pomote: ne strinjam se s terorističnimi metodami institucionalnega ali individualnega terorja. Še manj pa se strinjam s takim obravnavanjem terorja, kot so ga bili zmožni naši časopisi. Prvič zaradi mojih stališč do kontra-informiranja, ekspliciranih v daljšem prispevku,* zaradi slabih zgodovinskih izkušenj o oblikovanju "uradnih informacij" in "strokovnih izvidov", recimo v primeru Reichstaga. Drugič zato, ker kljub vsemu se je treba vprašati tako, kot je vzkliknil Maroje Mihovilovič: "Koliko je to unutrašnja zapadnonemška nape-tost, kad smrt i krv izbacuje tako daleko!". In šele nato, če sploh, soditi. In obsojati. Vendar najprej in predvsem poskušati razumeti **ZAKAJ**. (Avtor).)

SKRATKA

Nahajam se na uredništvu Tribune. Nujno hočem sporočiti ljudem, da je v tisku nova številka Problemov. Obotavljanje ni več mogoče. Tevrstna sporočila bojo kmalu začela deževati tudi na Radiju Student; to pa vse z namenom, da se Problemi prvič slastno in z voljo poizkusijo v dinamični tekmi prodajanja trgovskih produktov. Zdaj jih bomo začeli prodajati!

Na gimnazijah -- naj se jih z veseljem vriščem do sita naje naša mlada garda!

Dejansko -- miličnikom v Tacnu -- na sodelovanje! Zdaj to pozitivno vem, mogoča je takšna simbioza ... perfektni kurirji bi bili, na svojih hitrih motorjih, naši raznašalci po vaseh, eventualno tudi že uspešni prodajalci in to v maricah, ponoči, ob vsakem času, v záporih -- Piran, Koper, Izola -- našo zvezo z obalo bi vzdrževali zvesti nam železničarji in še to -- takorekoč v srčnem pogledu ... vidim ... v penečih se valovih Save, kako se gol, neimenuvan človek bori s tokom in v gobcu z zobmi stiska Probleme, da jih prinese na drugi breg, pa čeprav tam

omahne v smrt in razmočeni zveščič zasut z mivko, potem ne služi ničemur drugemu, kot ravno temu, da nanj sije sonce in reka položi nanj kamen, velik, bel kamen, God.

Seveda! Prav to je v Problemih po večkrat izpovedano! Mi rabimo svet, kompletno žogo za igro -- torej! -- kdo drug, če ne ti, filmska igralca ... in vseh dvesto, ali tristo, ali že kar tisoč Rogovih delavcev in še par najbolj vročih kurcev iz Emone in Ria. Da. Mi te rabimo električar, zdaj to vem, brez tebe ni svetlobe, eno celo področje sveta izgine; enostavno, naučiti se moramo popravljati tudi pralne stroje.

Zdaj je čas, da to izrečem: mi rabimo novo peč na olje, prijatelji in zato, zato -- smo se odločili za prodajo ... cena bo kot kaže stara, deset dinarjev po številki. Za peč potrebujemo okoli štiristo tisoč starih dinarjev; če v tem uspemo, potem je za moj pojem namen dosežen -- ampak koliko drugih možnosti je še, naprimer: mogoče bi se zdaj že našel kakšen popravljalec peči na olje in bi trajno zažarel v našem duhu, on in drugi -- in skupaj bi postali močna konkurenca Nedeljskemu, Delu, Politikinemu Zabavniku, človek! Popravil bi našo peč! Ali pa bi sploh izdelal popolnoma novo, peč! Na olje!

Kmalu! Na tem platnu -- PROBLEMI! Spet ravnina, zamolkla zemlja v premikajočih se, žuželčjih očeh poteta Jureta Detele.

Uroš Kalčič, na drugi strani, fuka na Savskem bregu. Iztok Osojnik! On fuka v Turčiji. Zlatko Zajc. On sedi kot tujec v majhni sobi in svet se mu pretaka med prsti kot reka. Jaz! Molim k Allahu na vrhu stolpnice, da bi Slovenija postala nabita z veselo močjo. In še vse sorte, vse sorte, ti pravim ... štos je v tem, da moram zaenkrat prenehati, vsi so že odšli iz uredništva, ostal je samo še en človek, temu pa se mudim na železniško postajo, tako da bom moral oditi. Torej, če podam še sklepno besedo: človek, bodi vesel, kajti svet je lep ... in ni mu konca. Slovesen pozdrav.

S Problemi, kot inačico pozitivnega -- kot lokomotiva, naprej!

Emil Filipčič

oozsmsFF
organizira DAN KULTURE, ki bo
o 16.12.77. prireditvev bo cel
odnewna
(9-19) VABLJENI!!

EPPUR SI MUOVE

Maov mavzolej je končan. Maov kristalni sarkofag hranijo pod nivojem zemlje tronadstropne zgradbe na Pekinškem trgu Tien An Men. Vsako jutro čistilci počistijo prostore Aleje spominov in vključijo dvigalo, ki dvigne predsednikovo truplo v zgornje nadstropje. Poleg tega prostora so v mavzoleju sprejemne sobe in stalna razstava Maove kaligrafije ter sobe z dokumentarnimi in fotografskimi poročili iz njegovega življenja.

I was very surprised to read that President Omar Bongo of Gabon spent \$650 million in preparation for the OAU summit in his country (WORLD AFFAIRS, July 18).

Gabon meri 267.667 km² in ima 520.000 prebivalcev. Družbeni bruto proizvod v letu 1973 je znašal 335 mil. \$.

Od leta 1969 do 1973 so dobili 103 jugoslovanski znanstveni delavci dovoljenje za vselitev v ZDA, od tega 79 univerzitetnih profesorjev. Trenutno pa dela samo v ZRN 500 naših zdravnikov. V tujini je tudi vsaj 1200 stomatologov iz Jugoslavije.

V osmih mesecih letošnjega leta je vrednost izvoza narasla za 5,9%, kot v enakem obdobju lanskega leta; vrednost uvoza pa za 37 %.

V prvem polletju 1977. je bilo v Ljubljani zgrajenih le 787 stanovanj, čeprav jih srednjeročni načrt letno predvideva 3500.

Leta 1975 je prišlo na 10.000 prebivalcev sledeče število študentov:

Jugoslavija	185
Bolgarija	127
Češkoslovaška	104
Madžarska	102
NDR	81
Poljska	137
Romunija	77
ZSSR	190

LR Kitajska /1961/	12
ZDA /1973/	456
Kanada /1973/	313
Indija /1970/	37
Danska /1973/	207

V zadnjih treh letih se je vrnilo v Pomurje 1540 zdomcev. Od tega so jih uspeli zaposliti le 870.

TRIBUNA

Študentski list
Trg osvoboditve 1
LJUBLJANA

UK ZSMS
Trg osvoboditve 1
LJUBLJANA

Pozdravljeni kolegi,

na mnogih srečanjih, na prenekaterih sestankih je bilo povedanih mnogo slabih mnenj o obveščanju TRIBUNE. Gre za to, da je to list, ki mora biti namenjen našemu medsebojnemu obveščanju, ki mora sprožati razgovore o problemih, ki nas težijo. Pri tem mislimo na: štipendije, stanovanja, reformo študija (sprotni študij in pogoji za vpis), vprašanja o študijski literaturi, predavanjih, izdelavi mnenj o pedagoških sposobnostih profesorjev in asistentov, strokovnih ekskurzijah, športu in zabavi, kulturi, o družbi nasploh in še in še.

Edina rešitev iz sedanje situacije je, da skupaj nekaj naredimo in prenehamo drug drugega obtoževati in imenovati za krivce. Zato je bilo sklenjeno da: vsaka OO ZSMS na Univerzi delegira po enega delegata v uredništvo TRIBUNE! To je bilo sklenjeno na seji predsedstva UK ZSMS, 15. 11. 1977. Rok za imenovanje kandidatov je dvajset dni (5. dec. 1977). Stvar je prišla tako daleč, da ne moremo več samo tarnati, temveč moramo čisto konkretno rešiti vso zadevo. Gre za to, da bomo le tako lahko izdelali mrežo dopisnikov.

Z naše strani pa se bomo potrudili priti v vašo OO ZSMS, da se pogovorimo, kako bomo naprej. Od tega je odvisno, ali bomo imeli drugačno TRIBUNO ali ne.

Prosimo, da stvar vzamete resno, ker se ne zapiramo, samo prešibki smo, da bi sami opravili vse stvari.

S tovariškimi pozdravi!
Tribuna in PUK ZSMS -- Ljubljana